

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
7/574

RUJAN 2024.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXII.
CIJENA 1€

*Razgovor: Tomislav
Kovač, pročelnik Katedre
fundamentalne teologije na
KBF-u u Zagrebu*

**Crkva koja se
odriče dijaloga i
pomirenja
odriče se
evanđelja**

*Financijsko izvješće
Riječke nadbiskupije*

**Misija:
navješćivati
evanđelje i činiti
dobra djela**

*25 godina svećeništva
Sanjina Francetića*

**Svećenički put
je milostan, ali
nije lak**

Katehetski dan

**Ruke se ne peru
vodom nego
dobrim djelima**

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Godina molitve	2
Katehetski dan	3
Financijsko izvješće Riječke nadbiskupije za 2023. godinu	
Misija: Navješćivati evanđelje i činiti dobra djela	4
Razgovor: Tomislav Kovač, pročelnik Katedre fundamentalne teologije na KBF-u u Zagrebu	
Crkva koja se odriče dijaloga odriče se evanđelja	5-7
Osurt na Mediteranske teološke susrete	
Kršćanstvo i islam: u službi bratstva u podijeljenom svijetu	8-9
25 godina svećeništva Sanjina Francetića	
Svećenički put je milostan, ali nije lak	10-11
Dopisništvo Vatikan	
Bog je s migrantima, a ne s onima koji ih odbijaju	12
Sakramenti	
Sakramenti – zašto postoje?	13
Događanja	
Proslava Velike Gospe	14-15
Medicinski kutak	
Odmor od odmora	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Zašto smo se radovali herbariju?	17
Biblija	
Pavlov govor o istinskoj Božjoj mudrosti (1 Kor 3)	18
Crkvena glazba	
Prava mjera u izboru pjesama	19
Iz povijesne riznice	
Uz 210. obljetnicu rođenja biskupa Vjenceslava Šoića	20-21
Gospićko-senjska biskupija	22
Riječka nadbiskupija	23-25
Duhovni kolaž	26
Događanja	27
100. obljetnica rođenja nadbiskupa Josipa Uhaća	28

Zvona zvone

Godina molitve

Molitva je razgovor s Bogom, reći će svaki školarac koji pohađa satove Vjeronauka. Ova jednostavna definicija zaista lijepo opisuje smisao molitve. No i dalje nam, u svoj svojoj jasnoći, ostaje nedorečena, ostavlja prostora za razmišljanje. Što znači razgovor s Bogom?

Katekizam Katoličke Crkve vrlo je opširan kada govori o molitvi, posvetio joj je jedno od četiri temeljna poglavlja. „Raspored ovoga Katekizma nadahnjuje se na velikoj tradiciji katekizama koji organiziraju katehezu oko četiri ‘temeljna stupa’: ispovijedanje krsne vjere (vjerovanje), sakramenti, život vjere (zapovijedi), vjernička molitva (‘Oče naš’).“ (KKC 13)

Iz odjeljka posvećenog molitvi istaknimo misao da Bog neumorno poziva svakog čovjeka na tajanstven susret s njim. Molitva prati cijelu povijest spasenja kao uzajamno dozivanje Boga i čovjeka. (KKC 2591)

Katekizam navodi i kakav može biti sadržaj molitve: molitva blagoslova, prošnje, zagovora, zahvaljivanja i hvale. (KKC 2644)

Papa Franjo često govori o važnosti molitve. U jednoj od svojih kateheza iz 2020. ističe: „Ako ne molimo, nećemo imati snage ići naprijed u životu. Molitva je kao kisik života. Molitvom na sebe privlačimo prisutnost Duha Svetoga koji nas uvijek vodi naprijed. I zato puno govorim o molitvi.“

Isus je dao primjer neprekidne, ustrajno prakticirane molitve. Neprestani dijalog s Ocem, u tišini i sabranosti, uporište je cijelog njegova poslanja. Evanđelja nam donose i njegove poticaje učenicima: da mole ustrajno, neumorno.“

Godina molitve u cijeloj je Katoličkoj Crkvi započela još 21. siječnja ove godine, na Nedjelju Božje riječi. Papa je pozvao sve vjernike na intenzivniju molitvu tijekom pripreme za Jubilej, Svetu godinu 2025. U buli proglašenja Svete godine 2025. Papa je odredio da Jubilej 2025. simbolično započne već krajem 2024. i traje do početka siječnja 2026. godine.

Godina molitve u Riječkoj nadbiskupiji proglašena je o svetkovini sv. Vida 15. lipnja ove godine, a započela je zapravo sada, u rujnu, početkom pastoralne, školske i akademske godine. I kod nas je Godina molitve priprava za slavlje jubileja, ali riječkog, 100. obljetnice da je Rijeka, 1925. odlukom pape Pija XI., postala biskupijskim središtem. Godina proslave riječkog jubileja započet će svetkovinom sv. Vida 2025. godine.

Uspoređujući programe Vatikanu i Rijeke mogli bismo reći da Riječka nadbiskupija s odmakom od pola godine skladno slijedi vatikanski ritam. Polugodišnja diletacija u vremenu ne znači kašnjenje nego čini da taj ritam bude usklađen s općom Crkvom, uz

Godina molitve u Riječkoj nadbiskupiji proglašena je o svetkovini sv. Vida 15. lipnja ove godine, a započela je zapravo sada, u rujnu, početkom pastoralne, školske i akademske godine. Priprava je to za slavlje riječkog jubileja, 100. obljetnice da je Rijeka, 1925. godine odlukom pape Pija XI., postala biskupijskim središtem. Godina proslave riječkog jubileja započet će svetkovinom sv. Vida 2025. godine.

dovoljan odmak kako bi svaki od tih programa dobio zaslužan prostor i zaživio u svojoj osobitosti. Riječ je zapravo o skladnoj podudarnosti da Riječka nadbiskupija 2025. godinu slavi ne samo kao godinu Jubileja opće Crkve nego i kao godinu svog jubileja.

Krenimo zato u Godinu molitve riječke Crkve imajući na umu da je molitva zapravo i u svemu što činimo. Moliti je uvijek moguće, u svakodnevnim prilikama i obvezama, na poslu, u kuhinji, u šetnji, čak i na tržnici. Ona nije bijeg od života i svijeta nego poticaj na djelovanje, način života, odnosa prema drugima. Molitva nas mijenja na bolje, čini nas boljim ljudima.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

MJESČNIK ZA
PROSJEKOVU KULTURU

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMAERKISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovnica: Katehetski dan u katedrali sv. Vida

Katehetski dan

Ruke se ne peru vodom nego dobrim djelima

Vjeroučiteljice i vjeroučitelji Riječke nadbiskupije tradicionalno su se okupili uoči početka nove školske godine i u subotu 31. kolovoza u katedrali sv. Vida proslavili Katehetski dan. Misu je predvodio nadbiskup Mate Uzinić te pod misom podijelio kanonske mandate za predavanje vjeronauka. Tako su 4 svećenika i 8 vjeroučitelja laika primili kanonski mandat na određeno vrijeme (za novu školsku godinu), dok je 4 vjeroučitelja primilo kanonski mandat na neodređeno vrijeme.

Uz nadbiskupa misu su suslavili generalni vikar Mario Tomljanović, rektor katedrale Ivan Stošić, povjerenik za mlade Laurent Kružić, rektor sjemeništa Ivan Devčić, prvostolni dekan Sanjin Francečić i Nikola Luketić.

Na kraju mise nadbiskup je uručio i zahvalnice trima vjeroučiteljicama koje završavaju svoje poslanje u Riječkoj nadbiskupiji. Dvije vjeroučiteljice, Maja Šimičić Roksandić, koja prelazi raditi na području Krčke biskupije te s. Janjka Mazić, koja odlukom svoje redovničke

zajednice preuzima druge službe, svoje će poslanje nastaviti na drugim mjestima, a vjeroučiteljica Rajka Švrljuga, koja je do sada radila s djecom s posebnim potrebama u Centru za odgoj i obrazovanje Rijeka, odlazi u mirovinu.

Nadbiskup Uzinić u propovijedi je vjeroučitelje pozvao da svoje važno poslanje izvršavaju ponosno i u isto vrijeme ponizno pred Bogom i ljudima te iznad svega dosljedno. „Ne smije biti raskoraka između onoga kako živim privatno i onoga što govorim djeci. Djeca kojoj ste poslani imaju pronicljiv pogled i mogu vidjeti koliko ste autentični. Budite učitelji više po onom što živite nego po onom što naučavate“, poručio je nadbiskup.

Zadržao se na nedjeljnom evanđelju u kojemu Isus govori o židovskom obredu pranja ruku. Isus taj ritual prebacuje na moralnu razinu i govori da prljavština ne dolazi izvana nego izlazi iz nas, rekao je nadbiskup. Objasnio je kako ritualno pranje vodi čovjeka na misao da zazire

od drugih. „Ali ako to pranje nije samo izvanjski ritual nego je na moralnoj razini, to znači da moramo tražiti načine kako pristupiti drugima. Tada onaj koji je drugačiji nije neprijatelj nego netko kome smo poslani, postaje brat i sestra“, rekao je nadbiskup. „Ruke se ne peru vodom nego dobrim djelima“, zaključio je nadbiskup.

Predstojnica Katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević vjeroučiteljima je zaželjela puno plodnog rada u novoj školskoj godini. „Nadbiskupove riječi poticaj su nam, pogotovo onima koji su već duže u ovoj službi, da obnovimo ponos na ono što činimo, unatoč teškoćama s kojima se susrećemo.“ Čestitajući onima koji su po prvi put primili kanonski mandat pozvala je vjeroučitelje na zajedništvo te uputila starije vjeroučitelje da pomognu mlađima. Istaknula je kako je karakteristika vjeroučitelja Riječke nadbiskupije uvijek bila složnost te pozvala da nastave hoditi u tom smjeru i u novoj školskoj godini.

Gospić

BOG ŽELI DA SE TRUDIMO SUKLADNO PRIMLJENIM DAROVIMA

Katehetski dan u Gospiću je obilježen je 31. kolovoza misom koju je predvodio dijecezanski upravitelj Richard Pavlič zajedno s kancelarom Mišelom Grgurićem, predstojnikom Katehetskog ureda Nikolom Turkaljom, Lukom Blaževićem, Petrom Šporčićem, Brunom Levakovićem i fra Kristianom Radom. Prije mise fra Kristian je vodio pokorničko bogoslužje.

U propovijedi Pavlič se osvrnuo na liturgijska čitanja s naglaskom na darovane talente koji se spominju u Matejevu evanđelju. Reкао je kako Bog daje darove, talente s obzirom na sposobnosti koje čovjek posjeduje. „Bog nam je dao

različite sposobnosti i talente i on sam želi da se trudimo sukladno primljenim darovima.“

Nakon mise predstojnik Katehetskog ureda Nikola Turkalj i dijecezanski upravitelj podijelili u kanonske mandate novim vjeroučiteljima Gospićko-senjske bi-

skupije te su se uputili u Biskupski ordinarijat. Ondje je održano prvo Županijsko stručno vijeće koje je predvodila nova voditeljica ŽSV-a za vjeroučitelje prof. vjeronauka, savjetnica u zvanju, Gordana Bertović.

Prvi dio stručnog vijeća ponudio je predavanje Marina Periša „Novi Direktorij za katehezu kao nadahnuće za Živu vatru“. U drugom dijelu predavanje su održali vjeroučitelji Ana Volf i Mario Lončar. Videopredavanjem prikazali su neke Biblijske metode u nastavi vjeronauka te primjerima rada sa svojim učenicima objasnili kako ih provesti, njihove ciljeve i reakcije samih učenika.

Financijsko izvješće Riječke nadbiskupije za 2023. godinu

Misija: navješćivati evanđelje i činiti dobra djela

Riječka nadbiskupija po prvi put javno objavljuje godišnje financijsko izvješće. Izvješće za 2023. godinu obuhvaća poslovanje Ekonomata i Ustanove za uzdržavanje klera i drugih službenika te financijska izvješća neprofitnih pravnih osoba povezanih s Riječkom nadbiskupijom: Caritas Riječke nadbiskupije, Sv. Ana – Caritasov dom za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja, Hospicij „Marija Krucifiksa Kozulić“, Bogoslovno sjemenište „Ivan Pavao II.“, Katolička osnovna škola „Josip Pavlišić“ te financijska izvješća profitnih pravnih osoba povezanih s njom – Domus Laura-na d.o.o. i Dom za osobe s demencijom.

Nadbiskup Mate Uzinić nastavlja tako s praksom koju je kao prvi biskup u Hrvatskoj započeo još u Dubrovniku. Tamo je u svibnju 2015. godine, kao dubrovački biskup, prvi put objavio godišnje financijsko izvješće za svoju biskupiju, što je ujedno bilo i prvo javno objavljeno financijsko izvješće neke biskupije u Hrvatskoj. Podsjetimo, objavljivanje godišnjih financijskih izvješća za vjerske zajednice nije zakonska obveza, ali je važan znak odgovornosti prema vjernicima i građanima i doprinosi kvalitetnijem upravljanju materijalnim dobrima Crkve.

Nadbiskup Uzinić u pismu kojim započinje izvješće, uz zahvalu svim voditeljima ustanova Riječke nadbiskupije koji su u njemu sudjelovali, posebnu zahvalnost uputio je vjernicima Riječke nadbiskupije i svim ljudima dobre volje koji izravno ili neizravno podržavaju mjesnu Crkvu u njezinu poslanju, prepoznajući općedruštvenu vrijednost rada na kulturnom, odgojnom, društvenom, etičkom i socijalnom polju. „Uz Gospodinovu poruku da je ‘blaženi-

je davati nego primati’ (Dj 20,25), svima želimo da im Gospodin u svojoj dobroti uzvрати za svaki dar i svaku pruženu pomoć!“ navodi nadbiskup.

U nastavku podsjeća na pripreve za proslavu riječkog jubileja 2025. godine, 100. obljetnice otkako je Rijeka postala biskupijsko središte. „Ovo naše financijsko izvješće, koje na neki način možemo povezati uz tu obljetnicu, nije tek izvješće o novcu i imovini Riječke nadbiskupije. Ono je i poruka o tome što naša riječka Crkva pokušava činiti danas, sto godina nakon svoga utemeljenja, a pokušavamo izvršavati svoje primarno poslanje navješćivanja evanđelja i činjenja dobrih djela onima koji su u potrebi. U tome je, zapravo, smisao postojanja naše Riječke nadbiskupije i s njom povezanih ustanova. I to je način na koji, kao *hodočasnici nade* i osluškujući znakove vremena, želimo nastaviti svoje poslanje“, zaključuje nadbiskup Uzinić.

Iz financijskog izvješća vidljivo je kako Riječka nadbiskupija, uz sve redovite troškove, nema obaveza prema kreditnim institucijama i ostalim pravnim osobama, što ukazuje na racionalno i odgovorno raspolaganje sredstvima. Također je vidljiv visok stupanj samofinanciranja koji doprinosi trenutnoj i još većoj budućoj samoodrživosti, što je povezano s budućim ciljevima Riječke nadbiskupije.

Kao značajnija ulaganja u 2023. godini u izvješću su istaknuta ulaganja u Katoličku osnovnu školu „Josip Pavlišić“,

katedralu sv. Vida, Centar za mlade „Bl. Miroslav Bulešić“, ulaganja u župne kuće i crkve Riječke nadbiskupije.

Javnost će svakako najviše zanimati kako se troši novac poreznih obveznika što je prikazano u izvješću Ustanove za uzdržavanje klera. Prihodi iz proračuna HBK-a, što znači iz sredstava uplaćenih iz Državnog proračuna, iznose 2.310.641 eura. Najveći dio tog novca, 1.843.437 eura, odlazi na tekuće financiranje povezanih neprofitnih

„Ovo financijsko izvješće nije tek izvješće o novcu i imovini Riječke nadbiskupije. Ono je i poruka o tome što naša riječka Crkva pokušava činiti danas, sto godina nakon svoga utemeljenja, a pokušavamo izvršavati svoje primarno poslanje navješćivanja evanđelja i činjenja dobrih djela onima koji su u potrebi“, rekao je nadbiskup Mate Uzinić.

ustanova kao što su Bogoslovno sjemenište, Katolička osnovna škola, Škola za crkvenu glazbu, Caritas, Caritasov dom za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja, Ured za obitelj i druge karitativne ustanove te plaće za 40 zaposlenih osoba. Preostali dio državnog novca odlazi na naknade svećenicima i održavanje crkvi i zgrada. Financijsko izvješće pokazuje tako i koji su pastoralni prioriteti i djelatnosti kojima Riječka nadbiskupija daje svoj doprinos životu ljudi na ovom području.

Cjelovito izvješće možete pogledati na stranicama Riječke nadbiskupije.

Razgovor: Tomislav Kovač, pročelnik Katedre fundamentalne teologije na KBF-u u Zagrebu

Općenito u svim vjerskim zajednicama nedostaje kultura susreta i dijaloga, kako unutar njih samih tako i u njihovu odnosu prema svijetu i drugim vjerskim zajednicama. Uglavnom nema redovitih i osmišljenih međureligijskih susreta kojima bi se vjernici međusobno upoznivali i zajedno djelovali za dobro društva u kojemu žive.

Crkva koja se odriče dijaloga i pomirenja odriče se evanđelja

Razgovarao: Marko Medved

Tomislav Kovač profesor je fundamentalne teologije i pročelnik Katedre fundamentalne teologije na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Područja su njegova zanimanja i znanstvenog istraživanja odnos kršćanstva i drugih religija te međureligijski, osobito kršćansko-muslimanski dijalog. Autor je knjige „O međureligijskom dijalogu iz katoličke perspektive. Uvid u osnovne pojmove i naučavanje Crkve“ iz 2023. godine. Na Mediteranskim teološkim susretima za Polis.ba i za Zvona-ri.org s Tomislavom Kovačem razgovarao je Marko Medved.

Profesore Kovač, jedan ste od najupućenijih katoličkih teologa danas u Hrvatskoj u pitanju dijaloga s muslimanima i Židovima. Recite ukratko stanje stvari danas o tome pitanju u Hrvatskoj i u svijetu.

Stanje međureligijskog dijaloga općenito uvijek ovisi o kontekstu, akterima i čimbenicima koji su uključeni u dijalog. Na međunarodnom planu postoje brojne inicijative koje dolaze, primjerice, od najveće međureligijske organizacije *Religions for peace*, Ekumenskog vijeća Crkava ili katoličke zajednice Sant'Egidio, a na lokalnoj razini djeluju partikularne Crkve i druge vjerske zajednice, mnoge

udruge i pojedinci. Preko Dikasterija za međureligijski dijalog Katolička Crkva ima jasno naučavanje i upute za dijalog sa sljedbenicima drugih religija, naročito sa Židovima i muslimanima koji su, po svojoj monoteističkoj vjeri, najbliži kršćanima.

Možemo reći da je svijest o važnosti međureligijskog dijaloga danas prisutna u cijelome svijetu i da su službeni odnosi između predstavnika velikih religijskih tradicija načelno dobri. Što se hrvatskog konteksta tiče, u sklopu Hrvatske biskupske konferencije djeluje Odbor za odnose sa Židovima i muslimanima, a unutar nekoliko hrvatskih biskupija postoje povjerenstva za ekumenski i međureligijski dijalog. Istina je da su odnosi između predstavnika različitih vjerskih zajednica kod nas više formalne naravi, međusobno si čestitaju blagdane i u nekim se prigodama sastanu, primjerice povodom Molitvene osmine za jedinstvo kršćana ili Dana u duhu Asiza. Postoji međusobno uvažavanje, ali ne puno više od toga. Slično je u široj regiji.

Općenito u svim vjerskim zajednicama nedostaje kultura susreta i dijaloga, kako unutar njih samih tako i u njihovu odnosu prema svijetu i drugim vjerskim zajednicama. Uglavnom nema redovitih i osmišljenih međureligijskih susreta kojima bi se vjernici međusobno upozna-

vali i zajedno djelovali za dobro društva u kojemu žive. Odnos prema drugim vjeroispovijestima još uvijek je pomalo apologetičan, svatko svojata istinu na svoj način i boji se susresti se s istinom drugoga. U našem su okruženju međuvjerski odnosi također još uvijek opterećeni prošlošću, napose nedavnim ratom i nacionalizmom.

Povijest odnosa muslimana i kršćana nije samo serija sukoba i suprotstavljanja. Bilo je znatnih i vrijednih kulturnih razmjena još u srednjem vijeku.

Povijesno razdoblje koje se redovito naziva „srednjim vijekom“ bilo je puno dinamičnije nego što se obično misli i prikazuje. Već od 11. stoljeća postojala je plodna razmjena između kršćanskog i muslimanskog svijeta, naročito na Mediteranu, posebice na jugu Španjolske i Sicilije, ali i na Jadranu. Osim trgovine, razmjenjivala su se kulturna dobra, knjige, umijeća i znanje općenito, od kojih su jedni i drugi imali korist. U to vrijeme prevedene su mnoge knjige s arapskog jezika na latinski jezik. Tako je, na primjer, Aristotel dospio u zapadnu teologiju i bitno će utjecati na nastanak i razvoj skolastike. Zanimljivo je da Toma Akvinski čita i komentira Aristotela posredstvom njegova tada najboljeg poznavatelja, europskog muslimana iz Kordobe, Ibn Rušda, tj. Averroesa. Arapi su latinskom srednjovjekovnom Zapadu također prenijeli umijeće ukrašavanja

religioznih knjiga, tj. iluminaciju, a napose rozetu i tehniku križnih svodova koji su bitno pridonijeli razvoju gotičke arhitekture. To su samo neki primjeri usred mnogih drugih. Koliko god kršćanski i muslimanski svijet bili tada u međusobnom neprijateljstvu, to razdoblje može se isto tako promatrati kroz prizmu susreta, a ne samo sukoba civilizacija.

Poruku koju možemo iz toga izvući jest da se ljudska povijest ne smije više tumačiti jednostrano, nego u interakciji s poviješću drugih naroda i kultura. Napose je potrebno izbjegavati ideologizaciju i manipulaciju prošlošću. Na taj način možemo pristupiti i Mediteranu, ne kao moru koje fizički razdvaja narode, religije, kulture i civilizacije, nego kao zajedničkom prostoru koji ih duhovno spaja. Takvo iščitavanje povijesti puno je kreativnije i nosi potencijal za osmišljavanje bolje i zajedničke budućnosti.

■ **Sukob Izraela i Hamasa, kojemu smo svjedoci, često dovodi do toga da se zbog velikog broja civilnih žrtava čini kako su na meti Palestinci, a ne spomenuta organizacija. K tome, kako objasniti da to nije vjerski rat?**

Ratni sukob koji se trenutno održava na području Palestine bez sumnje je jedna od najvećih tragedija našega vremena, kako u ljudskom tako i u simboličkom smislu. Povod za taj rat bio je odvratan pokolj koji je Hamas učinio 7. listopada 2023. nad izraelskim civilnim stanovništvom. Međutim koliko god taj pokolj bio za svaku osudu, mnogi smatraju da je opseg vojnog odgovora Izraela neproporcionalan i da predstavlja grubo kršenje međunarodnog ratnog i humanitarnog prava, upravo zbog masovna ubijanja civila. Ovaj rat nije po sebi religijski, ali religija bez sumnje igra veliku ulogu s obje strane. Ona ispunjava imaginarij jednih i drugih te njome svatko opravdava sebe, bilo kao žrtva ili agresor.

Čini se da je Izrael ušao u slijepu ulicu i da ne zna (ili ne želi) kako iz nje izaći. Takozvani obrambeni rat pretvorio se u agresiju i zločin protiv čovječnosti, koji će imati dugoročne posljedice. Zbog svakog ubijenog civila mržnja Palestina prema Izraelu narast će tisuću puta. Što duže rat bude trajao, bit će teže uspostaviti temelje daljnjem suživotu na koji su Izraelci i Palestinci unatoč svemu osuđeni, osim ako se odluče međusobno potpuno istrijebiti.

Hamas je, bez sumnje, zlokobna teroristička organizacija utemeljena na radikalnoj islamističkoj i antižidovskoj ideologiji. Međutim ideologije se ne pobjeđuju

oružjem, nego dugotrajnim odgojem i obrazovanjem te pravednim političkim odlukama. Sa svoje strane Izrael je ovim ratom izgubio vjerodostojnost pred velikim dijelom svjetske javnosti, ugrozio je sigurnost Židova diljem svijeta, osobito u Europi, te je sam kompromitirao legitimitet svoje novostečene državnosti, koja više nije tabu tema koja se desetljećima skrivala pod krinkom holokausta i antisemitizma. Važno je naglasiti da su mnogi Židovi protiv ovoga rata i da postoje brojne židovsko-palestinske inicijative u Izraelu i svijetu koje se zalažu za mir i po-

Nema sumnje da će Europa u 21. stoljeću doživjeti civilizacijski preokret. Prema tome zajednički život domaćih europskih i pridošlih neuropskih populacija postat će svakodnevna stvarnost koju već sada treba usmjeravati radi zajedničkog dobra.

mirenje. To znači da rat nije neizbježan i da je mir jedini pravi horizont na kojemu se može graditi budućnost. Iako se ovom besmislenom sukobu trenutno ne vidi kraj, treba sačuvati nadu i moliti za mir, osobito za sve nevine žrtve koje su njime pogođene.

■ **Do velike promjene Katoličke Crkve prema međureligijskom dijalogu došlo je u vremenu Koncila. U kontekstu sve intenzivnijih otpora prema Drugom vatikanskog koncilu, koji se javljaju u čitavom nizu drugih pitanja, ne čini li Vam se da i pitanje međureligijskog dijaloga među katolicima kod nas i u svijetu biva sve više omalovažavano ili, u najmanju ruku, zapostavljeno?**

Od Drugog vatikanskog koncila navodimo međureligijski dijalog sastavni je dio naučavanja Katoličke Crkve. To potvrđuju svi poslijekoncilski pape, službeni crkveni dokumenti i velik broj inicijativa Katoličke Crkve na tom polju. Katolički vjernici trebali bi biti upućeniji u naučavanje svoje Crkve i imati više povjerenja u crkveno učiteljstvo, tako i glede ekumenskog i međureligijskog dijaloga.

Suprotno tome, posljednjih dvadesetak godina primjećujemo kod dijela vjernika, u svijetu i Hrvatskoj, više ili manje izražen otpor prema Drugom vatikanskom koncilu. To je porazna konstatacija koja nameće pitanje koliko je koncilsko naučavanje posljednjih šezdeset godina uopće preneseno u pastoralnom i katehetskom djelovanju Crkve. Još više zabrinjava činjenica što mnogi svećenici i studenti teologije nemaju uopće potre-

bu referirati se na Koncil. Kod mnogih prevladava potreba za jeftinom apologetikom, slijepim tradicionalizmom ili sumnjivim karizmatizmom. Umjesto koncilskog kršćanstva, koji je otvoren izazovima današnjega svijeta, nameće se identitetski katolicizam koji je zatvoren u sebi i odbacuje svijet. To pokazuje da Katolička Crkva danas prolazi unutarnju krizu, koja je u isto vrijeme vjerske, intelektualne i institucionalne naravi. Biskupi diljem svijeta, uključujući i hrvatske, trebali bi se ozbiljno uhvatiti u koštac s tom krizom, detektirati njezine uzroke i pronaći adekvatna rješenja kako bi se spriječile još veće podjele u Crkvi. A rješenje nije u još većoj zatvorenosti, nego u dijalogu i zajedništvu.

Ako se osvrnemo na hrvatski kontekst, žalosno je i zabrinjavajuće što hvalevrijedne međureligijske inicijative, poput godišnjeg obilježavanja Dana duha Asiza, ponekad bojkotiraju, osobito pojedine franjevačke zajednice, koje bi trebale biti najpozvanije njegovati duh dijaloga i mirotvorstva koji je vlastit karizmi svetoga Franje Asiškoga. Jednako tako poražavajuće je što su muške i ženske franjevačke provincije Hrvatske i Bosne i Hercegovine nedavno donijele odluku o ukidanju Franjevačkog instituta za kulturu mira, koji je osnovan pri kraju nedavnoga rata na ovim prostorima i radio je izvrsne stvari u promicanju mira i pomirenja, razvijanju građanske i ekološke svijesti, promišljanju bioetičkih i drugih izazova itd. Ovaj je institut bio priznat u inozemstvu i pokazivao je konkretan angažman franjevačkih zajednica i šire Crkve na našim postkonfliktnim prostorima. Uklanjanje ovakve institucije šalje negativnu poruku unutar Crkve i izvan nje. Crkva koja se odriče širenja dijaloga i pomirenja kao da se odrekla samog evanđelja. To je još jedan dokaz krize unutar Crkve, s kojom je potrebno suočiti se radi same vjerodostojnosti kršćanske vjere.

■ **Činjenica jest da u Europi ima sve više muslimana. Iz nekih krugova, često i kršćanskih, zna se čuti da nam prijete islamizacija. Kako u tome pitanju izbjeći da isključive političke stranke i organizacije manipuliraju kršćanstvom i iskorištavaju ga za svoje interese?**

Islam nije novost u Europi, prisutan je na europskom kontinentu već od 8. stoljeća. U zapadnoj Europi on je pak noviji fenomen, koji je osobito povezan s kolonizacijom i dekolonizacijom. Istina je da je u posljednjih pola stoljeća broj muslimana u zapadnoj Europi u stalnom porastu: od jedva četiri milijuna počet-

kom 1970-ih, 16 milijuna 2005. godine, danas, naročito zbog novih migracijskih valova, procjenjuje se da u Europskoj uniji živi između 32 i 35 milijuna muslimana, što čini oko 8 % ukupnog stanovništva. U većini zapadnoeuropskih zemalja islam je druga religija po broju vjernika i muslimani su sve prisutniji u javnom životu, što znači da je određena kulturološka i socioreligijska islamizacija Europe već počela.

U današnjem je svijetu ukupan broj kršćana oko 2,3 milijarde (nešto više od četvrtine svjetskog stanovništva), a broj muslimana oko 1,8 milijardi. Ako se sadašnji demografski i migracijski trendovi nastave, istraživanja predviđaju da bi broj muslimana u svijetu do 2050. mogao sustići broj kršćana, a od 2070. godine nadalje broj muslimana bio bi u porastu, a broj kršćana u opadanju. To su objektivne činjenice koje treba ozbiljno shvaćati, prije svega radi osmišljavanja međukulturnog suživota u sutrašnjoj Europi i drugim krajevima svijeta. Nema sumnje da će Europa u 21. stoljeću doživjeti civilizacijski preokret. Prema tome zajednički život domaćih europskih i pridošlih neeuropskih populacija postat će svakodnevna stvarnost koju već sada treba usmjeravati radi zajedničkog dobra.

Razumljivo je da ove činjenice zabrinjavaju mnoge današnje Europljane i da postoji određen strah od islama i islamizacije. Taj strah nije samo rezultat neznanja o islamu, nego ima i objektivne razloge koji proizlaze iz više ili manje raširenih pojava među muslimanima kao što su radikalizacija vjere, terorizam, odbojnost prema Zapadu i zapadnim vrijednostima, rastuća delikvencija među populacijom muslimanskog podrijetla itd. Tu je i veliko razočaranje prema dosadašnjim imigracijskim politikama u Europi, koje su desetljećima uglavnom bile popustljive, naročito prema muslimanima, te koje nisu uspjele stvoriti učinkovite integracijske modele. Štoviše, mnogi Europljani imaju dojam da se imigrantske populacije ne žele integrirati, da samo iskorištavaju socijalni sustav i čekaju kada će brojčano zamijeniti domaću populaciju. Međutim, ako tijekom ovog i idućeg stoljeća i dođe do takve zamjene stanovništva u Europi, kao što neki upozoravaju, temeljno je pitanje na kojim će se

zajedničkim vrijednostima takvo multikulturno društvo graditi i što će ono prenijeti budućim naraštajima. To nije samo društveno-političko, nego i antropološko pitanje. A islam i muslimani samo su dio toga izazova jer mnogi imigranti nisu muslimani.

Kao što ste s pravom naznačili, neke političke stranke, uglavnom desničarske, ali ne samo one, koriste ovo stanje neizvjesnosti u zapadnoj Europi i islam prokazuju kao opasnu i pogubnu religiju. Te iste stranke često se pozivaju na kršćanski identitet Europe kao kontrapunkt islamizaciji. Međutim kršćanstvo na koje se pozivaju uglavnom je samo identitetsko i političko kršćanstvo, koje nema nikakvih teoloških temelja i kojemu kršćanska vjera kao takva nema veliko značenje. Treba uvijek biti oprezan s političkom manipulacijom religije, bez obzira na to s koje strane dolazila.

Osobno smatram da je međureligijski dijalog nezaobilazan čimbenik za stvaranje skladna suživota u multikulturnim društvima i da su taj potencijal daleko premalo iskoristile državne, društvene i vjerske institucije. Nemoguće je stvoriti zdravo međukulturno okruženje isključivo na temelju sekularnih načela, pogotovo s ljudima koji dolaze iz kultura i civilizacija koje su još uvijek duboko religiozne. Na temelju vlastitih povijesnih iskustava, osobito iskustva prosvjetiteljstva, liberalne demokracije, sekularnosti i znanstveno-kritičke misli, ali također na temelju svojih središnjih teoloških principa kao što su otajstvo utjelovljenja, koje područje svetoga i svjetovnoga (Isusovo bogočovještvo) promatra u nerazdvojivoj komplementarnosti, ili otajstvo Trojedinoga Boga, koje jedinstvu pristupa kroz prizmu različitosti (jedan Bog u trima božanskim osobama), kršćanstvo ima puno potencijala za konstruktivan doprinos suživota u multikulturnim i multikonfesionalnim društvima. Zato se kršćani, ovdje prvenstveno mislim na rimokatolike, ne smiju dati zarobiti površnim i tendencioznim interpretacijama kršćanstva, nego moraju slijediti službeno naučavanje Crkve koja u današnjem pluralnome svijetu uvelike naglašava susret, a ne sukob civilizacija; dijalog, a ne polemiku; ljubav, a ne širenje straha i mržnje.

■ Posljednjih nekoliko godina sve je više stranih radnika i u Hrvatskoj. Što biste Vi poručili kao savjet kako ih što bolje integrirati u hrvatsko i europsko društvo?

Nakon što su hrvatske vlasti godinama bile poprilično nepopustljive, a nerijetko i grube, prema migrantima koji su hrlili na njezine granice, posljednje dvije godine čini se da nema gotovo nikakvih kriterija za ulazak stranih radnika u Hrvatsku, osim njihova pristanka da rade za što manju plaću. Gomilanje stranih radnika u Hrvatskoj vjerojatno je bio jedan od briselskih uvjeta za ulazak Republike Hrvatske u Schengenski prostor. Problem je u tome što hrvatske vlasti nisu nagovijestile ni pripremile hrvatske građane za taj scenarij, koji je došao prebrzo, gotovo preko noći. Premalo se o toj novoj situaciji govori u javnosti, kako u političkom diskursu tako i u medijima, a još manje u vjerskim zajednicama.

Opći je dojam da hrvatska država nema nikakva sustavnog plana vezanog uz dolazak i moguću integraciju stranih radnika u Hrvatskoj. S druge strane, navodno se preko 700 agencija u međuvremenu bavi „uvozom“ stranih radnika za domaće tržište rada, uzimajući od njih mjesečnu proviziju i ostavljajući ih na milost i nemilost poslodavaca koji radnike nerijetko samo iskorištavaju. Čitav ovaj sustav sve više slični na moderan oblik robovlasništva.

Moj savjet bio bi da se o tome puno više govori u javnosti, osobito u medijima; da se građane više informira o razlozima dolaska stranih radnika u Hrvatsku i o uvjetima njihova života. Isto tako da se putem medija i različitih lokalnih inicijativa stranim radnicima omogućiti da sami sebe predstavljaju, kao i svoju zemlju podrijetla, kulturu i religiju; da se reportažama i intervjuima istaknu pozitivni primjeri migranata koji su se snašli u Hrvatskoj i koji bi možda htjeli u njoj ostanuti. Posebno je važno u školama govoriti o toj temi i djecu učiti o prihvaćanju različitosti. Jednako tako u akademskoj zajednici i filozofsko-teološkom diskursu. Važno je kod domaće populacije odagnati predrasude i strah, a stranim radnicima omogućiti dolične uvjete rada i života te pripomoći njihovoj integraciji u hrvatsko društvo učenjem jezika i susretom s lokalnim stanovništvom. To je posebno važno kako strani radnici ne bi sami sebe getoizirali i stvorili paralelna društva, ali također kako se ne bi pospješivale populističke politike koje bi tu temu iskoristile isključivo radi vlastitih interesa.

Osim hvalevrijednih inicijativa pojedinih udruga, poput Isusovačke službe za izbjeglice i Islamskog centra u Zagrebu čini mi se da smo kao cjelokupno društvo potpuno zakazali pred tim novim i ključnim izazovom. Vjerske zajednice posebno su pozvane dati svoj doprinos.

Osvrt na Mediteranske teološke susrete 2024. održane u Lovranu i Rijeci od 14. do 20. srpnja

Tjedan dana predavanja, radionica i bratskog druženja sa studentima i predavačima raznih kršćanskih konfesija proteklih godina na Mediteranskim teološkim susretima bili su uvijek i bez izuzetka prilika za osobno sazrijevanje, teološko promišljanje i prijateljevanje. Ove godine pridružili su se predavači i studenti islamske vjere o čijem se uklapanju u već dobro strukturiran program možda moglo brinuti prije početka skupa, ali danas je jasno da je integracija bila izvrsna i da je iza nas jedno od boljih izdanja MTS-a. U tekstu koji slijedi pokušat ću objasniti zašto.

Proteklih godina stavovi i kontekst života sudionika iz raznih kršćanskih konfesija autoru ovih redaka kao katoliku otkrivali su sličnost problema i izazova s kojima se drugi kršćani susreću. Nakon ovogodišnjih Susreta mogu reći da su i neka od pitanja s kojima se muslimani bore u određenoj mjeri slična onima koje vidim i u svojoj Katoličkoj Crkvi. Poticaj za odabir ove teme bila je petogodišnjica potpisivanja Dokumenta o ljudskom bratstvu za mir u svijetu i zajednički suživot koji su potpisali papa Franjo i veliki imam Al-Azhara Ahmad Al-Tayyib.

Tomislav Kovač, profesor fundamentalne teologije i pročelnik Katedre fundamentalne teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, govorio je o odnosima kršćana i muslimana u povijesti. Nije idealizirao stvari, iznosio je i problematične, uključujući i crne stranice međusobnih odnosa tijekom proteklih 14. stoljeća. Analizirao je način na koji Kuran govori o kršćanima i kršćanstvu, kao i obrnuto, o srednjovjekovnim polemikama na kršćanskom Istoku i Zapadu te o novovjekovnom pogledu na islam. Istaknuo je da promjena u odnosu katolika spram islama dolazi s Drugim vatikanskim koncilom jer je deklaracija *Nostra aetate* o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama pozvala kršćane na poštovanje muslimana, naglasivši trajnu zauzetost poslijekoncilskih papa u vidu međureligijskog dijaloga.

Rad Mediteranskih teoloških susreta obuhvaća uvijek i neke javnosti otvorene točke poput javnih tribina ili predavanja, kao i plasiranje vijesti o internim događajima u medije i društvene mreže. Očekivano, ali ne manje neugodno, bilo je susretanje s komentarima na društvenim mrežama onih vjernika katolika koji odbacuju međureligijski dijalog i ugošćavanje pripadnika islama na MTS-u tumače na pogrešan način, kao da se crkvena zajednica odriče svoga nauka i Boga žrtvuje dijalogu.

Takvi teološki neutemeljeni stavovi, dakako, nemaju nikakvu podlogu u

Kršćanstvo i islam: u službi bratstva u podijeljenom svijetu

Nakon ovogodišnjih Susreta mogu reći da su i neka od pitanja s kojima se muslimani bore u određenoj mjeri slična onima koje vidim i u svojoj Katoličkoj Crkvi.

Piše: Marko Medved

stvarnosti. No svejedno su pisca ovih redaka potaknuli na promišljanje o teološki zapuštenoj hrvatskoj vjerničkoj javnosti. Naime s jedne strane stječe se dojam da javni diskurs obiluje prisutnošću vjerskih tema i da religija nikad nije bila toliko prisutna u hrvatskom javnom prostoru kao danas, a s druge teolozi nikad manje nisu utjecali na formuliranje vjerskog stava u javnosti.

O vjerskim pitanjima danas u našoj javnosti govore teološki neobrazovani pojedinci i udruge, a političke silnice, iz vlastitih sebičnih i svjetovnih interesa, podupiru neke naizgled vjerske teme isključivo zbog društvene moći. Teološki fakulteti kod nas, koji od 1990. formiraju i laike, nisu iznjedrili takve teologe koji bi utjecali na ispravljanje dominantnih vjerskih stavova, pa i po cijenu konflikta. Stav pojedinca prepušten je tako valovlju društvenih medija i politički zainteresiranim grupacijama, a sve na štetu evanđelja. To je očito širi fenomen i nadilazi Hrvatsku kada i jedan od predavača, Ulrich Schmiedel, tvrdi da „imamo mnoštvo teoloških tema u javnoj sferi, ali teolozi nisu uključeni u te teme; puno se govori o religiji, ali ima vrlo malo teoloških razgovora“.

Možda najpoznatija gošća MTS-a 2024. bila je s. Nathalie Becquart, podtajnica Sinode biskupa. Iznijela je i svoja iskustva kršćansko-muslimanskog dijaloga u Francuskoj te svog boravka u raznim zemljama svijeta, istaknuvši da se vjernici ne smiju bojati različitosti i pripadnika drugih vjera jer smo „pozvani živjeti ekumenizam i međureligijski dijalog iz perspektive razmjene darova“ i „od svakog vjernika možemo nešto naučiti i nešto mu dati“.

Ni njezino predavanje nije bilo deduktivno dociranje nauka već svjedočanstvo o iskustvu suživota s drugima i drugačijima: „U susretu i dijalogu s muslimanima i sama sam rasla u vjeri i postala bolja kršćanka.“ Ustvrdila je da su joj prijatelji muslimani pomogli u sazrijevanju u njezinoj osobnoj kršćanskoj vjeri.

Prisutnost s. Nathalie bila je važna i iz unutarkatoličke perspektive jer radi se o visokopozicioniranoj osobi u Svetoj Stolici u aktualnom sinodalnom procesu Katoličke Crkve. Važnost njezine prisutnosti u Lovranu i Rijeci prepoznali su razni domaći svjetovni mediji, pa čak i *Vatican News*, izvješćujući o tome i potražujući intervju. Neobjašnjivo je izostao veći interes katoličkih medija u Hrvatskoj prema N. Becquart koji time ustvari pokazuju da bojkotiraju Sinodu kao projekt pape Franje.

Vratimo se našim predavačima, odnosno još jednom visokom gostu iz Marseillea. Svećenik i profesor teologije Patrice Choholsky prisutnima je prikazao djelovanje Mediteranske teološke mreže, u koju su uključeni i Mediteranski teološki susreti iz Rijeke. Na temelju vlastita iskustva dijaloga, uključujući akademski rad na crkvenom učilištu i djelatnu suradnju s drugim religijama u francuskome društvu, istaknuo je: „Bog je dijalog. Dijalog je mjesto u kojem nalazimo Boga.“

Benjamim Idriz, imam iz Bavarske, govorio je o različitim iščitavanjima Kurana i potrebi odbacivanja fundamentalističkog čitanja teksta. Naglasio je potrebu predanosti demokratskim normama, vladavini prava, pluralizmu te nužnost jasne osude ekstremizma, mržnje i nasilja, koje je uvijek grijeh.

„U susretu i dijalogu s muslimanima i sama sam rasla u vjeri i postala bolja kršćanka“, rekla je možda najpoznatija gošća ovogodišnjih Susreta s. Nathalie Becquart, podtajnica Sinode biskupa, istaknuvši da se vjernici ne smiju bojati različitosti i pripadnika drugih vjera jer smo „pozvani živjeti ekumenizam i međureligijski dijalog iz perspektive razmjene darova“ i „od svakog vjernika možemo nešto naučiti i nešto mu dati“.

Moramo biti na prvoj liniji protiv svake zloupotrebe religije, ustvrdio je. Isto tako vrijedi i za načelo ravnopravnosti muškaraca i žena, odgovornost za prirodu i okoliš, slobodu i zaštitu ljudskog dostojanstva. Naglasivši neminovnost novih teoloških impulsa, istaknuo je kako se danas mora krenuti novim pristupom u rješavanju suvremenih izazova. Potrebno je da se muslimanski teolozi, pojedinačno i institucionalno, oslobode od tabuiziranja i dogmatiziranja nekih shvaćanja i interpretacija. „Kao što ni mi nemamo pravo odrediti kako će ljudi poslije nas razumijevati i implementirati određene fleksibilne segmente islama, tako ni prijašnji znanstvenici nisu imali namjeru svojim stavovima kreirati shvaćanje vjere svih generacija poslije njih.“ No njegove poruke nisu bile upućene isključivo islamu, već u spomenutim riječima vidim i poruku za kršćane.

Zilka Spahić Šiljak sa Sveučilišta u Sarajevu govorila je o temi islama i roda. Upravo u danima kada je hrvatskim javnim prostorom buktila polemika o rodnim studijima na Sveučilištu u Zagrebu, gošća iz Sarajeva oznanila je kako je upravo dobila vijest s matičnog Sveučilišta glavnoga grada BiH kako je ondje službeno prihvaćen studijski program Feminizam i religija. Njezino mi je predavanje osvijestilo to kako pitanje žene, općenito rodna pitanja u teološkim islamskim krugovima, zaokupljaju puno veći krug teologa od onoga što se iz zapadne perspektive najčešće vidi.

Na ovogodišnjim Susretima imao sam priliku vidjeti oči u oči hrabre i inteligentne ljude koji otvaraju pitanja što ih nova vremena nameću religijama, a pritom najčešće nailaze na velik otpor, diskreditaciju i marginalizaciju centara moći u vlastitim zajednicama. U razgovoru s njima mogao sam čuti i primjere o mladim ljudima vjernicima u islamu koji pri izazovima vremena u kojem žive, a u njemu i rodnih pitanja, često upravo kod takvih teologa uspijevaju naći sugovornike spremne na dijalog, čiji je učinak blagotvoran za vjeru pojedinca. Drugim

riječima, radi se o teolozima koji uspijevaju ući u dijalog s mladima nudeći neki put drugačije čitanje tradicionalne religijske baštine od prevladavajućeg. Z. Spahić Šiljak ustvrdila je da se o rodnoj ravnopravnosti ne treba govoriti samo iz sekularne perspektive, već da postoji i islamski feminizam jer feminističke su se ideje razvijale i u islamu, a ne samo na Zapadu. Među ostalim dotaknuto je pitanje nošenja vela, a predavačica je pozitivno vrednovala sekularnost koja omogućava razvoj i suživot religija.

Teme koje je ova predavačica otvorila podsjetile su me na veliku sličnost između čuvara poretka i crkvene moći u mojoj zajednici poput jednog umirovljenog biskupa i oštra kritičara održavanja MTS-a. Naime on je proteklih godina u napadima na ovu manifestaciju sam pojam feminizma optužio kao neprihvatljiv i na taj način nesvjesno pokazao da ima identična stajališta s onima iz islamskog svijeta koji zaziru od pitanja žene. Spomenuti je katolički biskup to učinio u širem kontekstu odbacivanja teološkog istraživanja koje je, po njemu, nepotrebno jer je naime u katoličkom nauku sve jasno i nepromjenjivo.

Iz više sam predavanja na MTS-u shvatio kako je izrazito važno pitanje tumačenja Svetog pisma. Društvo na Zapadu pojam fundamentalizma najčešće je vezalo za radikalna islamska tumačenja Kurana. No mi teolozi znamo da fundamentalističkog čitanja Svetog pisma ima i među kršćanima. Naime danas svjedočimo jačanju fundamentalizma među kršćanima. Podsjetimo se na to kako su se krugovi bliski spomenutom umirovljenom biskupu prije nekoliko godina zapleli u pojam žene kao drugotne, iščitavajući retke biblijskog izvješća o stvaranju na neprimjeren način.

Na više se mjesta tijekom raznih predavanja provlačilo pitanje identiteta prisutno danas u islamu i u kršćanstvu, od nošenja vela do položaja pripadnika obje religije u sekularnom okružju. Prof. Schmiedel predložio je model suradnje u društvu ili, kako je on rekao, stvara-

nje koalicija iliti savezništava, koji ne bi trebao funkcionirati na temelju identiteta već radije prema načelu zajedničkih ciljeva. Pri govoru o identitetima vratio bih se na prof. Kovača koji je upozorio na to da se u Crkvi danas često „nameće identitetski katolicizam koji je zatvoren u sebi i odbacuje svijet“ „umjesto koncilskog kršćanstva otvorenog izazovima današnjega svijeta“. Zagovaratelji takvoga poimanja pozivaju se uglavnom na kršćanstvo koje je samo identitetsko i političko kršćanstvo, nema nikakvih teoloških temelja i kršćanska mu vjera kao takva nema veliko značenje, zaključio je. Zbog toga je kod nas „odnos prema drugim vjeroispovijestima još uvijek (...) apologetičan, svatko svojata istinu na svoj način i boji se susresti se s istinom drugoga“.

Čuo sam ovih dana komentar jednog poznanika iz Lovrana kako su Mediteranski teološki susreti u društvenom smislu najvažniji događaj u tome mjestu u godini. Ne znam je li to istina, ali oni su svakako jedan od najvažnijih teoloških okupljanja na hrvatskom govornom području. To potvrđuje sudjelovanje eminentnih imena teologa na MTS-u Tomáša Halika, kardinala Maria Grecha, Timothyja Radcliffea, Jamesa Martina, Ivana Šarčevića, Rebeke Anić, od kojih su neki na razini opće Crkve vrlo angažirani u izgradnji Crkve u skladu s učenjem pape Franje. No možda je i važnije od toga da su Mediteranski teološki susreti ustvari svojevrсна mala škola crkvenosti. Nju organizira i vodi dobro uhdana ekipa svećenika i laika, muškaraca i žena, pod vodstvom nadbiskupa Mate. Prije koju godinu Dušan, jedan od pravoslavnih studenata, oduševljen danima provedenim u Lovranu, napisao je kako je kršćansko bratstvo u kojem je sudjelovao s drugima predokus raja. To je je najljepša ocjena koju su Mediteranski teološki susreti mogli dobiti.

(Osvrt je autor, član organizacijskog odbora MTS-a, objavio na portalu fratellanza.net.)

25 godina svećeništva Sanjina Francetića

Svećenički put je milostan, ali nije lak

Nisam nikada požalio, rekao je jubilarac, koji u ranoj mladosti nije slutio da će postati svećenik. Biti svećenik znači na poseban, dublji način, izvršavati poslanje samoga Isusa Krista, onoga što je Isus živio, govorio i činio. Naravno, svi kršćani pozvani su slijediti Kristov put, no svećenicima taj je poziv doista Božji dar.

„Krise nas čine jačima i opasno je ako se proživljavaju bez molitve. Svi imamo to iskustvo, i svećenici i oni koji su u braku. Dogadaju se trenutci kada se pitamo ima li Boga i zato je važna osobna molitva i molitva vjernika, a za nas osobito onih koji mole za svoje svećenike.“

Župnik najstarije riječke župe, Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije, Sanjin Francetić, proslavio je u nedjelju 30. lipnja 25 godina svećeničkog ređenja. Za svećenika je zaređen u povijesno vrlo važno vrijeme za riječku Crkvu jer pripremalo se odvajanje Riječko-senjske nadbiskupije na Riječku nadbiskupiju i Gospičko-senjsku biskupiju. „Neću zaboraviti razgovore s pok. nadbiskupom Tamarutom, njegovu blagost, toplinu, očinski stav koji je pokazivao u tim razgovorima. Naglašavao je veličinu tadašnje Riječko-senjske nadbiskupije. Mi bogoslovi nismo bili previše upoznati

s promjenama koje će se dogoditi, ali u tim razgovorima spominjao je mogućnosti da ćemo biti raspoređeni na određene župe. Sa mnom su zaređena još trojica svećenika, ali aktivan je još samo Dražen Volk. Osjećali smo zanos i radost, ali i zabrinutost, osobito kada smo se trebali izjasniti hoćemo li ostati u Riječkoj nadbiskupiji ili Gospičko-senjskoj biskupiji.“ Francetić se prisjetio razgovora s pok. biskupom Milom Bogovićem, koji mu je predložio da ostane u Gospičko-senjskoj biskupiji, no odlučio je ostati u rodnoj, sada Riječkoj nadbiskupiji.

Nisam nikada požalio, rekao je Francetić, koji u ranoj mladosti nije slutio da će postati svećenik. „Ja sam oduvijek znao da ću biti radnik. Volio sam raditi i od nonića, koji je volio raditi, puno sam toga naučio. Izabrao sam stolarski zanat i volio sam ga. Često sam se družio s pok. župnikom Viškova Marijanom Dujmićem, koji mi je bio susjed i koji je često radio u vrtu. Ja sam također sa svojim nonićem radio u susjednom vrtu i u tim smo se druženjima zblížili te me je župnik pozvao da dođem na misu. Još uvijek se sjećam te mise. On je bio obučen u staru zelenu misnicu, na leđima je imao Gospu Lurdsku, i od te mise do današnjega dana morao bi postojati jako velik i opravdan razlog zašto ne bih otišao na misu.“

Župnik Dujmić bio je, kako Francetić kaže, prvi 'impuls' u promišljanju o duhovnom pozivu. Drugi je bio prof. Ivan Stošić, sadašnji rektor riječke katedrale, koji ga je podržavao u rastu u vjeri. U tome su mu pomogli i molitveni susreti u zajednici „Zrno“. „Puno znakova počelo mi je ukazivati na to da postanem svećenik. U jednom razgovoru sa Stošićem rekao sam da nisam dobar đak u školi, na što mi je on kazao da to nije problem i da će mi pomoći u učenju. Osim toga, imao sam stipendiju koju sam morao vraćati dok sam radio u „Viktoru Lencu“. Jednoga dana došao je šef i rekao da više ne trebamo vraćati stipendije, nego tražiti drugo radno mjesto. To mi je bio znak da mogu razmišljati o duhovnom pozivu.“

Francetić je u početcima htio postati fratar, odnosno brat laik, no Stošić mu je probudio želju za svećeništvom. Koristan savjet i sigurnost na putu razlučivanja odlaska u novicijat ili bogosloviju dao mu je i pok. fra Ivo Peran, koji ga je savjetovao da bude strpljiv i Bog će ga usmjeriti, što se i dogodilo. S obzirom na to da nije bio izvrstan student, morao je uložiti više napora od drugih u polaganje ispita, što mu je bila odlična škola za budućnost. „Dok sam obavljao službu

rektora Bogoslovije, mogao sam pomoći bogoslovima savjetima i ohrabrujući ih kada bi nailazili na poteškoće koje sam ja prolazio“, rekao je Francetić.

Za prezbitera ga je 26. lipnja 1999. u katedrali sv. Vida u Rijeci zaređio riječko-senjski nadbiskup Anton Tamarut. Mladu misu slavio je 18. srpnja 1999. u crkvi sv. Lucije u Kostreni, a sekundarij 10. listopada 1999. u crkvi sv. Jurja mč. na Gornjoj Drenovi.

Uz navedene, važan trag na njegovu svećeničkom putu ostavio je pok. mons. Gabrijel Bratina koji ga je krstio, ali i darovao mu misnicu kada je bio zaređen za prezbitera. Nije čest slučaj da svećenik koji osobu krsti, doživi trenutak da mu može dati misnicu i s njime možete dijeliti euharistijski stol. Mons. Gabrijel bio je ponosan zbog toga. „Dugo godina bio je župnik na Donjoj Drenovi, poznavao je moju obitelj i jako se obradovao kada je čuo da ću biti svećenik. Na sekundaciju na Gornjoj Drenovi darovao mi ju je rekavši da se vrlo rijetko pruža prilika da nekome koga je krstio, može biti na mladoj misi. Ja tu misnicu čuvam i draga mi je. On mi je bio i velika podrška jer, osim što je bio dobar svećenik i propovjednik, bio je i čovjek koji je volio raditi i od njega sam također puno naučio.“

Biti svećenik znači na poseban, dublji način, izvršavati poslanje samoga Isusa Krista, onoga što je Isus živio, govorio i činio. Naravno, svi kršćani pozvani su slijediti Kristov put, no svećenicima taj je poziv doista Božji dar. Taj put nije lak, milostan je, ali nije lak. Francetić, uz obavljanje službe prezbitera, nosi križ bolesti. Boluje od multiple skleroze i nekoliko autoimunih bolesti za koje kaže da su, govorom svetaca, Božji dar. „Bolest nije sramota, nego križ koji treba nositi, ali ne sam nego uz pomoć mnogih koji mole za nas. Ova bolest nije posljedica grijeha, nego je dio i mojega pastora jer kada idem u bolnicu na kontrole, susrećem ljude od kojih su mnogi u depresiji, stvarno satrveni ovom bolešću, poznajem ih godinama. Upoznao sam mnoge liječnike i u razgovorima s njima shvatio sam da su bolji vjernici nego ja, jer kad treba nekome pomoći, oni rado pomognu. Imaju geste koje trebaju biti karakteristika nas vjernika. Za svoje bolesti molim Boga za snagu da ih mogu nositi.“

Kao uzora u tome spominje duhovnika u sjemeništu pok. Marijana Žagara, koji je također bolovao od multiple skleroze. Tada nisu postojali lijekovi kao danas. U razgovoru s njim shvatio sam da puno toga možemo činiti, ali zahvaljujući ljudima koji su uz nas. „Mnoge bolesti često nas mogu odvesti u depresiju i volim reći da za vjernika depresija ne postoji. Imamo terapiju za to: ispovijed, razgovor, molitva i prijateljstvo. Bogu zahvaljujem na daru svećeništva i svemu što mi šalje, ali potrebno je imati na umu da se trebaju znati razlikovati duhovi. Ponekad imamo napasti, ali od njih nas čuva molitva.“

Nakon ređenja bio je župni vikar u Senju, župnik u Jelenju, rektor i odgojitelj bogoslova u Bogoslovnom sjemeništu u Rijeci do 2016. godine, a sada je župnik Župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci. U toj Veloj crkvi ostavio je i ostavlja traga, osobito u obnovi. U vrijeme kada je kriza duhovnih zvanja, kao svećenik koji 25 godina revno obavlja svoju službu, mladima koji razmišljaju o duhovnom pozivu poručuje da ne bježe od Boga. „Nema mjesta gdje Boga nema, ali jako je važno uvijek se pitati što je volja Božja. Trebamo čitati što više Sveto pismo i znakove vremena i prepoznat ćemo koji put Bog preporučuje i prihvatiti ga.“

H. A.

MISA ZAHVALNICA BOGU ZA DOMOVINU, SLOBODU I BRANITELJE

Dan pobjede i domovinske zahvalnosti i Dan hrvatskih branitelja u Rijeci, zbog središnje proslave na državnoj razini koja je 5. kolovoza u Kninu, obilježen je dan ranije, u nedjelju 4. kolovoza. U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije misu zahvalnicu Bogu za domovinu, slobodu i branitelje predvodio je župnik Sanjin Francetić. U propovijedi nadahnutoj liturgijskim čitanjima o iskustvu Božjeg naroda te u kontekstu Domovinskog rata, ali i onoga što se događalo kada je rat završio, upozorio je na to da „neki žale za starim vremenima u kojima su

neke stvari bile bolje“. No moramo biti ponosni što je Bog podigao spomenike koji će nam sijati, poput sluge Božjega kardinala Franje Kuharića koji je otvoreno stajao uz hrvatske branitelje, a na zlo nije odgovarao zlom, rekao je Francetić te podsjetio na njegove riječi: „Ako je moj protivnik spalio moju kuću, ja neću spaliti njegovu.“ To je mogao reći jer živio je evanđelje, rekao je propovjednik.

Kao druge svijetle spomenike spomenuo je bl. Alojzija Stepinca te Augustina Juretića. U nesigurnim vremenima za Juretića Stepinac mu je savjetovao da ode iz Hrvatske i iz inozemstva pomaže hrvatskom narodu, što je uspješno činio u progonstvu, rekao je propovjednik. Podsjetio je i da je Juretić pomagao i kozaračkoj djeci, od kojih je najviše bilo Srba. To znači biti vjernik, istaknuo je Francetić. Bog želi da se hranimo tijelom Kristovim kako bismo bili osposobljeni za ono što drugi ne mogu činiti – pomagati drugima osnaženi Kristovim tijelom. Bog želi da budemo znak.

Potaknuo je vjernike na molitvu Bogu za snagu da u današnje vrijeme na ispravan način govorimo ono što Bog govori. U tom smislu istaknuo je i Godinu molitve, koja je u tijeku, a kojom je papa Franjo pozvao sve vjernike na intenzivniju molitvu tijekom pripreve za Svetu godinu.

Nakon misnog slavlja podignuta je hrvatska zastava na Kosi toranj te održan svečani mimohod „Pobjednik“, koji je krenuo s Trga 128. brigade, preko Korza do Mosta hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata na Delti. U mimohodu su bile hrvatske postrojbe našeg prostora koje su sudjelovale u vojno-redarstvenoj operaciji Oluja 1995. godine.

H. A.

Bog je s migrantima, a ne s onima koji ih odbijaju

Migrantske rute su danas smrtonosna klopka za previše ljudi – rekao je papa Franjo. Najveća tragedija, poručuje Sveti Otac – jest da su se mnoge smrti mogle spriječiti.

Piše: Anđela Jeličić Krajcar

Tijekom jedne od kolovoških oluja, kakve su na Sredozemlju sve češće i silovitije, na obalama Sicilije, nedaleko Palerma, dogodila se još jedna u nizu pomorskih tragedija. Potonula je luksuzna jedrilica Bayesian, na kojoj su bili ljudi iz londonske poslovne elite. Talijanski su mediji ovaj brodolom intenzivno pratili nekoliko dana, pokušavajući odgovoriti kako je moguće da se biser talijanske brodogradnje, kojeg su smatrali nepotopivim, za manje od minute izgubi u dubinama. Sedam osoba je poginulo u ovoj tragediji, a njihove životne priče i poslovni uspjesi protutnjali su svim svjetskim medijima. U potrazi za tijelima angažirani su spasioци i ronioци svih dostupnih službi.

Franjo je još jednom podsjetio da se problem migracija neće riješiti strožim zakonima, ili većom prisutnošću vojske na granicama, već širenjem sigurnih i regularnih puteva, prihvaćajući one koji bježe od ratova, nasilja, progona i nesreća.

Istodobno, na tom istom moru, u istoj oluji, umirali su – vjerojatno – i nesretni migranti, kojima ne znamo ni broj, ni ime. U potrazi za njima nisu bile sve službe, a njihove priče nisu bile zanimljive za medije. Evidentno je da postoji razlika između važnih i nevažnih, bogatih i siromašnih. No, ta razlika postoji samo u našim očima. U njihovima – u očima bližnjih koji su iskusili tragediju gubitka bliskih osoba – te razlike nema, jer pred smrću i boli svi su isti. Evanđeoskim rječnikom, Krist trpi u svakom čovjeku, i Krist susreće svakog čovjeka u dubini njegove muke.

No mi, sa strane, ne gledamo na svakog čovjeka isto. Diskriminiramo, po svakoj mogućoj osnovi – jer u različiti ne vidimo bogatstvo, nego izvor straha. U čovjeku u potrebi ne vidimo Krista,

već nekog tko će nas iz nekog razloga – ugroziti, ili nas se pak – nimalo ne dotiče. Ravnodušnost prema boli drugog čovjeka – nije tek grijeh propusta, već svjesna odluka, i to loša.

Nakon ovih tragičnih događaja, s puno duše i diplomacije i papa Franjo je dao svoj osvrt tijekom posljednje audijencije u kolovozu. Govorio je o moru i o pustinji.

„Kad kažem *more*, u kontekstu migracija – mislim i na oceane, jezera, rijeke“, sve opasne vode, ističe Papa – poručujući da i „pustinja“ nije samo prostor pijeska i kamenja, već svaki prostor kojim „migranti hode sami, prepušteni sami sebi“. Migrantske rute su danas smrtonosna klopka za previše ljudi – rekao je papa Franjo. Posebna je priča Sredozemlje, Mediteran - koji je od mjesta komunikacije između naroda i civilizacija postao groblje. Najveća tragedija, poručuje Sveti Otac – jest da su se mnoge smrti mogle spriječiti.

Papa je jasno i glasno izrekao da postoje ljudi koji sustavno djeluju koristeći svako sredstvo - kako bi odbili migrante, te istaknuo „kad se to čini svjesno i odgovorno – to je teški grijeh“. Podsjetio je da knjiga Izlaska (22,20) propisuje da se stranca ne smije tlačiti, te da su siročad, udovice i stranci – siromasi koje Bog uvijek brani. Kao i na moru, i u pustinjama ljudi umiru, unatoč briljantnoj eri tehnike, satelita i dronova, postoje „muškarci, žene, djeca – koje nitko ne smije vidjeti, skrivaju ih“, istaknuo je Papa i podsjetio da ih „samo Bog vidi i čuje njihov krik“.

I dok mi sa strane promatramo te smrti u moru i pustinji kao loše dnevne vijesti, Papa je podsjetio da su iste priče – prelaska preko mora i pustinja – obilježile povijest objave. Iste opasnosti, iste tragedije, iste zamke – vrebale su likove

koji su nam svojim životnim primjerom prenijeli vjeru. „More i pustinja su biblijska mjesta, puna simboličkog značenja, važni scenariji u povijesti Izlaska. To je mjesto patnje, straha, očajja – no istodobno – mjesto prolaska u oslobođenje, iskupljenje“ – ističe Papa Franjo. Citirajući Psalme koji spominju i more i pustinju (Psalam 77,20 i Psalam 136,16), Papa je podsjetio na Božju poziciju tijekom kušnji Izraelskog naroda. Bog je bio s njima. „Bog sam prolazi more i pustinju. Bog ne ostaje na distanci, već dijeli sudbinu migranata, Bog je s njima, s migrantima. Trpi s njima – s migrantima. Plače i nada se s njima – s migrantima.“ I na kraju Papa zaključuje – Bog je s njima, s migrantima, a nije s onima koji ih odbijaju.

Franjo je još jednom podsjetio da se problem migracija neće riješiti strožim zakonima, ili većom prisutnošću vojske na granicama, već širenjem sigurnih i regularnih puteva, prihvaćajući one koji bježe od ratova, nasilja, progona i nesreća. Za to je potrebno – ističe Papa – promijeniti globalnu politiku, i postaviti je na temelje pravednosti, bratstva i solidarnosti, te ujediniti snage u borbi protiv trgovine robljem.

Na kraju, papa Franjo nije propustio pohvaliti nevladine organizacije i volontere koji na „prvoj liniji“, na moru i u pustinji – pomažu jadnim ljudima. I pozvao je sve nas da pomognemo. Ne možemo svi biti na moru, na prvoj liniji pomoći, ali možemo barem pomoći – molitvom – poručio je Papa Franjo: „Pitam vas, molite li za migrante? Za ljude koji dolaze u naše zemlje kako bi spasili živote? A ‘vi’ ih želite potjerati“.

Po svom običaju, papa Franjo je tijekom desetak minuta kateheze poslao snažnu i konkretnu poruku, i dao jasne smjernice rješenja u kojem može sudjelovati svatko.

Drama migranata je jedna od ključnih tema Pape Franjo. „Oni su u mom srcu“, rekao je i tijekom leta za Jakartu, početkom rujna. Tom prigodom, jedan novinar mu je poklonio signalnu baklju koju migranti koriste na moru – a Franjo je novinarima zahvalio na svemu što se čini kako bi se „ispričale priče migranata“.

Burne-Jonesov mozaik *Raspeća otkriven 1894.* prikazuje Krista na stablu između Adama i Eve. Prikaz pokazuje snagu Kristove muke i smrti: kao što je smrt sa stabla u Edenskom vrtu s kojega su jeli praroditelji, tako je Krist – stablo života uništio smrt postavši hranom za Život vječni.

Piše: Goran Žan
Lebović Casalonga

Sakramenti - zašto postoje?

U proteklom smo broju uvidjeli da je sakramente želio sam Krist Gospodin te da su povjereni Crkvi za posvećenje ljudskoga roda. U ovom broju nastojat ćemo obrazložiti uzroke i nužnost sakramenata za čovjekovo posvećenje i uzdignuće pale naravi.

ISUSOVO UTJELOVLJENJE I BOGOČOVJEŠTVO OMOGUĆAVA SAKRAMENTE

Lijek paloj ljudskoj naravi jest muka i smrt Kristova – Krist je „svojom smrću uništio našu smrt i svojim uskrsnućem darovao nam vječni život“. No učinci Isusove smrti ne djeluju nekim automatizmom već je potrebno surađivati s Kristom da bi do nas dosegnuo učinak Kristove smrti. Stoga sv. Toma Akvinski obrazlaže kako se lijek Kristove muke primjenjuje na ljudski rod: „Koliko god je svojom smrću dovoljno zadovoljio

dobre volje, kojom čovjek prijanja uz Krista. I tako, što svaki pojedinac postigne od Krista, to je njegovo osobno dobro.“

NUŽNOST SAKRAMENATA PREMA SV. TOMI AKVINSKOM

Iz navedenoga proizlazi da su sakramenti nužni za čovjekovo uzdignuće k Bogu koje on ne može izvršiti svojim vlastitim silama ili prirođenom dobrotom. Ono što je u čovjekovoj vlasti jest pristup i suradnja s Božjom inicijativom za spas čovjeka preko sakramenata. Zato anđeoski naučitelj sv. Toma Akvinski u svojem djelu *Suma protiv pogana*, knjiga 4, poglavlje 56., upravo ovu temu obrazlaže na jedan razumljiv način: „Smrt je Kristova, kako je već rečeno, kao neki općenit uzrok ljudskog spasenja, a općeniti uzrok treba primijeniti na svaki pojedini učinak. Zato je bilo nužno da se ljudima pruže neki lijekovi po kojima bi na njih na neki način stigla blagodat smrti Kristove. A ti se lijekovi zovu sakramenti Crkve. Treba pak da se ti lijekovi predaju s nekim vidljivim znakovima.

Prvo zato što se Bog brine za čovjeka – kao uostalom i za ostale stvari – u skladu s njegovim stanjem. Čovjekovo pak stanje takvo je da po naravi k duhovnim i umski spoznatljivim stvarima dopire po osjetnim stvarima. Prema tome trebalo je da se ljudima duhovni lijekovi daju po osjetnim znakovima.

Drugo zato što oruđa moraju biti srazmjerna prvom uzroku. A prvi i općeniti uzrok ljudskog spasenja jest utjelovljena Riječ, kako se vidi iz prethodnih izlaganja. Prema tome bilo je prikladno da lijekovi po kojima sila općenitog uzroka dopire do ljudi, imaju sličnost s

tim uzrokom: naime da u njima božanska sila radi nevidljivo pomoću vidljivih znakova.

Treće zato što je čovjek upao u grijeh prijanjajući neuredno uz vidljive stvari. Prema tome, da se ne bi vjerovalo kako su vidljive stvari po svojoj naravi zle te su zato zgriješili koji su uz njih prijanjali, bilo je prikladno da se ljudima lijekovi spasenja pruže po tim vidljivim stvarima. Tako se vidi da su vidljive stvari po svojoj naravi dobre, jer su stvorene od Boga, ali ljudima postaju štetne utoliko ukoliko uz njih prijanjaju neuredno, dok im postaju spasonosne ukoliko se njima služe uredno.

Time se otklanja zabluda nekih krivovjercata, koji hoće da se od sakramenata Crkve ukloni sve to vidljivo. [...] Nije neprilično da se duhovno spasenje poslužuje po vidljivim i tjelesnim stvarima, jer te su vidljive stvari kao neka oruđa utjelovljenog i mučenog Boga; a oruđe ne radi silom svoje naravi, nego silom glavnog djelatelja koji ga primjenjuje da radi. Prema tome i takve vidljive stvari odjelotvoruju duhovno spasenje, ne vlastitošću svoje naravi, nego po ustanovi samog Krista, po kojoj primaju oruđnu silu.“

SAKRAMENTI – LIJEKOVI PALOJ NARAVI LJUDSKOGA RODA

Prema onome što je iznio sv. Toma Akvinski vidimo da je otajstvo utjelovljenja, muke, smrti i uskrsnuća Kristova usko vezano uz obnovu i uzdignuće ljudskoga roda za vječni život te da je Bog htio, poštujući čovjekovu narav i stvorenost, upotrijebiti osjetne stvari kao sredstvo – lijek po kojem izljev svoju djelatnu milost da bi ostvario duhovno spasenje na čitava čovjeka.

Bilo je nužno da se ljudima pruže neki lijekovi po kojima bi na njih na neki način stigla blagodat smrti Kristove.

A ti se lijekovi zovu sakramenti Crkve

za grijeha ljudskog roda [...], ipak svaki pojedini čovjek treba da traži lijekove za svoje vlastito spasenje. Smrt je Kristova naime kao neki općeniti uzrok spasenja, kao što je grijeh prvog čovjeka kao neki općeniti uzrok osude. Međutim općeniti uzrok treba primijeniti na svakog zasebno, da bi primio učinak općenitog uzroka. Prema tome grijeh je praroditelja k svakom pojedincu stigao po tjelesnom podrijetlu, dok učinak Kristove smrti stiže do svakog pojedinca po duhovnom preporođenju [op. a. krštenju], po kojem se čovjek nekako združuje s Kristom i njemu pritjelovljuje. I zato treba da svaki pojedinac nastoji preporoditi se po Kristu i primiti ostale lijekove u kojima djeluje sila Kristove smrti. Iz toga je jasno da izljev spasenja iz Krista u ljude ne biva po prenošenju naravi, nego po nastojanju

Kako bismo kao kršćani, Crkva, nadu mogli ponuditi svijetu — a to je i naša zadaća u kojoj nam je Marija ne samo zagovornica i majka nego i model — moramo to ponajprije sami živjeti, osobno i u svojim zajednicama, obitelji, župi, nadbiskupiji, Crkvi, istaknuo je nadbiskup Uzinić.

„Nažalost, još smo uvijek od toga daleko. To pokazuje i povijest naših jubileja koji su, uz mnogo dobrog kojeg se želimo prisjetiti, obilježeni i s mnogo zla koje smo učinili jedni drugima, međusobno, ali i onima koji ne pripadaju našim zajednicama, pozivajući se na Isusa Krista, pa čak i njime to opravdavajući. Istina je da su i nama drugi činili zlo, ali u tom i jest bit kršćanstva — mi kršćani trebali bismo biti drugačiji. A nismo. Isus nas nije poslao kao vukove među vukove, još manje kao vukove među janjce, nego kao janjce među vukove. I rekao nam je da oprostimo. I ljubimo čak i one koji nas ne ljube i one koji nas mrze. Jubileji su nam prilika za pročišćenje pamćenja i za međusobno opraštanje i pomirenje, kako bismo mogli nastaviti hod jedni k drugima, s drugima i za druge i ponovo biti ono što jesmo, čak i onda kad to ne priznajemo, braća i sestre. Isus i u tome želi ići pred nama. Zato je i postao jedan od nas.”

Naša majka i majka Crkve želi hodočastiti s nama

Naš je život, kao onaj Isusa i Marije, hodočašće, i ima isti cilj koji su oni već postigli. I u našem slučaju cilj je nebo. Mi smo hodočasnici nade!

Kao i stoljećima unatrag, Svetište Majke Božje Trsatske na svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije, 15. kolovoza, privlači tisuće vjernika koji joj se dolaze utjecati i zahvaliti na izmoljenim prošnjama. Unatoč visokim temperaturama, i ove su godine sve generacije skrušeno došle u ovo marijansko svetište u kojemu je središnje euharistijsko slavlje s procesijom sa slikom Majke Milosti u trsatskom perivoju predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Čestitajući svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije, kazao je kako je ona znak nade za sve nas. Podsjećajući na to da se Katolička Crkva nalazi u Godini molitve, kojom se pripravlja za jubilej 2025. godine od Isusova rođenja, istaknuo je da su u ovom jubileju sadržani i drugi jubileji. Na razini opće Crkve slavimo 1700 godina od Prvog ekumenskog sabora u Niceji, na kojemu je potvrđeno kršćansko vje-

rovanje da je Isus Krist, kao Sin Božji, „istobitan s Ocem“. Na nacionalnoj razini obilježavamo 1100 godina Hrvatskog Kraljevstva i nacionalnih splitskih crkvenih sabora, a na nadbiskupijskoj razini 100 godina biskupije u gradu Rijeci. Zajednički je nazivnik ovih slavlja geslo Jubilarne godine: „Hodočasnici nade!“, rekao je nadbiskup.

Ovo ‘hodočašće nade’, nastavio je Uzinić, započelo je prije 2025 godina ovim evanđeoskim ulomkom koji nam je danas naviješten. Iako na tom hodočasničkom putu vidimo Mariju koja je krenula žurno u gorje, prvi hodočasnik nije ona, nego njezino nerođeno dijete Isus. On je za svog hodočasničkog sudruga izabrao Mariju i potaknuo je da žurno krene kako bi mogao susresti i izabrati druge. Iako današnji evanđeoski ulomak govori o susretu dviju žena, još više to je susret dvojice dječaka koji će biti suradnici u poslanju, pojasnio je propovjednik.

Isusovo hodočašće odvija se u povezanosti s Marijom, najprije u Mariji, zatim s Marijom, onda pred Marijom i, konačno, ponovo s Marijom. Ono što je omogućilo i omogućuje tu povezanost jest vjera.

„Naš je život, kao onaj Isusa i Marije, hodočašće, i ima isti cilj koji su oni već postigli. I u našem slučaju cilj je nebo. Mi smo hodočasnici nade! Ali, iako hodimo s nadom, nije sve uvijek izvjesno na tom našem hodočašću. Često je naporno to naše hodočašće, ali ako ga, kao i Marija u današnjem evanđelju, poduzmemo s Isusom, nemamo se čega bojati.”

Vjernike je potaknuo da s vjerom i povjerenjem, po uzoru na Mariju, zajedno s pravoslavnom braćom i sestrama, vjeruju da na tom putu ljubavi, opraštanja i pomirenja s njima želi biti i Marija, Bogorodica. „Danas ispovijedamo da je nju Isus pridružio potpuno sebi u slavi, da bi je kao našu majku i zagovornicu mogao nastaviti pridruživati i svom poslanju u Crkvi.“

Zaključujući, istaknuo je da je Marija istovremeno i na nebu i na zemlji. Živi u nebu, u punini života, ali živi i s nama, hoda s nama držeći nas za ruke. Ona, kao naša majka i majka Crkve, želi hodočastiti s nama u Crkvi i njezinu poslanju, ali i u svakodnevici života. Želi biti s nama na svakoj misi – zato je Crkva u svakoj misi zaziva u molitvi – ali i izići s nama nakon mise u naše živote. Ona, kao i Crkva Drugog vatikanskog sabora, želi dijeliti naše „radosti i nade, žalosti i tjeskobe“. Jedna je od nas! Njezina je sudbina i naša sudbina. I hodočasnički cilj prema kojemu smo krenuli i od kojega ne smijemo odustati. Jer Bog nije odustao od nas. On ne odustaje ni od koga. Nije ni Marija, majka naša i zagovornica, koja je, kako molimo u današnjem predslavlju, početak i slika konačnog savršenstva Crkve – dakle ono što ćemo biti – ali i putokaz nade i utjehe Božjem putničkom narodu, dakle ono što već jesmo, odnosno što već sada trebamo biti kao Crkva i kršćani, ako smo s Kristom, onako kao što je to i Marija, zaključio je nadbiskup koji je na kraju mise predmolio posvetnu molitvu Majci Božjoj Trsatskoj.

H. A.

Krasno

RADOSNA VIJEST POBJEDE DOBRA

U svetištu Majke Božje od Krasna, središnjem marijanskom svetištu Gospičko-senjske biskupije, proslava svetkovine Uznesenja Marijina ili Velike Gospe 15. kolovoza, počela je u 7:30 sati pokorničkim bogoslužjem i mogućnošću za svetu ispovijed. U 10.30 sati bila je zajednička molitva sv. krunice, a nakon toga su u procesiji za kipom Gospe od Krasna, koji su nosili djevojke i mladići u narodnim nošnjama, krenuli svećenici iz svetišta do vanjskog

oltara pripremljenog za svečano euharistijsko slavlje koje je u 11 sati predvodio dijecezanski upravitelj biskupije Richard Pavlič. Koncelebrirali su: Stjepan Zeba, čuvar svetišta i župnik, Mišel Grgurić, kancelar i tajnik, o. Anto Knežević, Pero Zeba, Tomislav Šporčić, Ivica Miškulin, fra Jure Marčinković i Pero Jurčević. Desetak je svećenika ispovijedalo.

Pjevanje je predvodio, uz glazbenu pratnju, zborovođa senjskog katedralnog zbora i udruženih zborova biskupije Ivan Prpić Špika. Asistirali su bogoslovi Petar Huseinović i Marko Butković zajedno s ministrantima. Na početku svete mise Zeba je pozdravio sve hodočasnike te zahvalio onima koji hodočaste u svetište dugi niz godina kao i onima koji su došli po prvi put.

Propovjednik Richard Pavlič se osvrnuo na liturgijska čitanja koja je Crkva odabrala za svetkovinu Velike Gospe. Knjiga Otkrivenja Ivana apostola i Lukino izvješće o Marijnom pohodu Elizabeti nude nam Radosnu vijest pobjede dobra nad zlim. Marijana uloga u tome je velika, kako u ono vrijeme tako i danas, rekao je mons. Pavlič. Naglasio je pet detalja iz Božje riječi koja nam to potvrđuju: „Kovčeg Saveza“, „Žena obučena u Sunce“, „Simbol zla“, „Žena pobježe u pustinju“ i „Glas koji viče na Nebu“.

Marijin hvalospojev Veliča pjesma je slavljenja i zahvalnosti za sva djela. Marija nas potiče na zahvalnost i da nikada ne izgubimo nadu, Ona nam je primjer ali i pomoć. Njena vjera, poslušnost i povjerenje primjer su za sve nas. Njezinim zagovorom Bog nam pruža svoj zagovor i prisutnost, zaključio je mons. Richard Pavlič.

Crikvenica

MARIJA NAS NEĆE IZNEVJERITI

Župa Uznesenja BDM u Crikvenici proslavila je svečano župnu svetkovinu Velike Gospe. U župnoj crkvi Uznesenja BDM riječki nadbiskup Mate Uzinić predvodio je 14. kolovoza euharistijsko slavlje, a nakon mise, zajedno s okupljenim svećenicima i vjernicima, uputio se u procesiju sa svijećama ulicama grada.

„Marija je ona koja je najprije blažena na Isusov način, na način slušanja i izvršavanja Božje riječi“, rekao je nadbiskup. „Marija ne bi mogla biti Isusova majka po tijelu da nije najprije bila i postala Isusova majka po vjeri. Lukino evanđelje Marijin je portret koji je prikazuje kao poniznu službenicu Božju. Poniznost je preduvjet da se sluša.“

U tom kontekstu nadbiskup je spomenuo sv. Maksimilijana Kolbea koji je, darujući svoj život umjesto drugoga, usmrćen 14. kolovoza 1941. u Auschwitzu. U jednome svome pismu tvrdi da nema sumnji da je za nas volja Marijina, volja Božja. Kolbeovo mučeništvo, dar za drugoga po uzoru na Isusa, dokaz je da ga je bezgrešna Djevica pratila i u najtežim trenucima i da ga nije iznevjerila. Ona neće ni nas iznevjeriti, poručio je propovjednik.

„Ona je naša majka po vjeri, ali i po svome sinu koji je naš brat i Gospodin. Ona je istovremeno i jedna od nas. Ona je slika Crkve koja ima istu zadaću kao i Marija: uvijek slušati Božju riječ, promišljati o njoj tumačeći je u duhu vremena, po njoj živjeti i drugima propovijedati.“

Rijeka

NEMOJTE SE BOJATI OTVORITI SRCA MARIJI

Svetkovinu Uznesenja BDM na nebo, ujedno naslovnicu župe, 14. kolovoza proslavila je najstarija riječka župa, Uznesenja BDM (Vela crikva/Assunta). Središnje slavlje započelo je pjevanom večernjom nakon koje je misu predvodio mladomisnik Kristijan Pandl.

U propovijedi nadahnutoj svetkovinom Velike Gospe istaknuo je da je Marija najkraći put prema Isusu i ona nas najbolje može naučiti kako se moliti Isusu i ljubiti ga. „Nemojte se bojati otvoriti srca Mariji“, istaknuo je Pandl. Na kraju je potaknuo vjernike da se osobito mole za mir u obiteljima i mir u svijetu, da se mole protiv uništavanja čovječanstva. „Ne bojte se priznati Mariju za svoju majku“, poručio je Pandl na kraju propovijedi.

Odmor od odmora

Povratak u rutinu poslije godišnjeg odmora može izazvati osjećaj nelagode, stresa i nostalgije za završenim godišnjim odmorom. Svakodnevno opuštanje uz aktivnosti koje volite smanjit će rizik od lošeg osjećanja.

Priredio: Ivan Host

Iako još uvijek imamo pravo ljetno vrijeme, ipak je ljeto 2024. kalendarski na izmaku. Time je i vrijeme godišnjih odmora polako iza nas.

Ponovno svakodnevnic

Nakon zasluženog ljetnog godišnjeg odmora ponekad zna biti vrlo teško kada svakodnevica opet pokuca na vrata i kada budilica zazvoni nakon odmora. Zato povratak u rutinu poslije godišnjeg odmora može izazvati osjećaj nelagode, stresa i nostalgije za završenim godišnjim odmorom. Nakon vremena opuštanja, igre, posvećivanja hobijima i dragim osobama naglo se vraćamo u potpuno drugačiji ritam života. Taj kontrast, odnosno promjena, nekima je vrlo stresan. Većini nam je poznato stanje kad se nakon godišnjeg odmora osjećamo umorni i iscrpljeni, bez energije za obveze koje nas očekuju. Ipak sami možemo dosta učiniti da se što bezbolnije vratimo u ritam svakodnevice – kako bi taj prvi ponedjeljak nakon odmora učinili lakšim.

Treba se planirati i postupno vratiti svakodnevnicim obvezama. Često je slučaj da godišnji odmor isplaniramo do najsitnijeg detalja, ali da se u svakodnevicu i na posao vraćamo nepripremljeni, neraspakirane prtljage i umorni od puta. To je onda izuzetno stresno. Kombinacija umora i nagla povećanja obveza vjerojatno nije najbolja za početak radnog tjedna. Samo postupno vraćanje obvezama može umanjiti stres. Bez obzira na to što ste se vratili svakodnevnicim obvezama, isplanirajte vrijeme posvećeno sebi, vrijeme za opuštanje, za stvari koje volite raditi. Imajte na pameti da je sva-

kom čovjeku opuštanje potrebno kao san ili zdrava prehrana. Svakodnevno opuštanje uz aktivnosti koje volite smanjit će rizik od lošeg osjećanja.

Postupno preuzimanje obveza

Predstojeće poslovne obveze nakon vraćanja s godišnjeg odmora planirajte postupno, za početak samo umjerene – biti ambiciozan u planiranju poslovnih obveza i zadataka načelno je pozitivna karakteristika, ali u ovom slučaju možda bi bilo mudro započeti manjim zadacima za koje smo sigurni da ćemo ih moći izvršiti u zadanom roku, zadacima koje volimo i koji su nam motivirajući. Tek nakon početna uhodavanja postupno treba planirati sve zahtjevnije obveze.

Nakon dolaska s godišnjeg odmora i dalje se brinite o svom zdravlju – tjelovježba i zdrava prehrana ključni su čimbenici za podizanje energije organizma. Tjelovježba stimulira proizvodnju endorfina i ostalih tvari koje doprinose dobru raspoloženju. Uživanje u toplini ostatka ljeta i u bojama jeseni, šetnje u dobrom društvu ugodne su i korisne aktivnosti. Svi znamo da je fizička aktivnost zdrava, a dobra je i za dobar san. Ništa nije bolje od odmora i sna kada smo bili aktivni tijekom cijelog dana. Međutim ne treba pretjerati – trčanje ili teretana kasno navečer mogu vam otežati san.

Prehrana je također bitna. Za postizanje dobra raspoloženja najbolji su temelj namirnice bogate triptofanom, aminokiselinom koja je bitna u sintezi serotonina, odnosno kako ga nazivaju „hormona sreće“. Tu uključujemo zeleno povrće, mahunarke, orašasto voće, mliječne proizvode i jaja.

Vratiti se u dnevni ritam

- Isplanirajte večeru ranije – najkasnije u 18.00 – 19.00 sati kako vam probava ne bi radila prekovremeno i tijekom spavanja. Jesti uvijek u isto vrijeme – dakle fiksno određena vremena pojedinih obroka – pomaže organizmu stvoriti prepoznatljiv dnevni ritam.
- Kako biste održali smirenost i odmorenost, osigurajte si dovoljno odmora i sna. Zato polako vratite ritam života u ravnotežu. Naime na godišnjem odmoru skloni smo poremetiti ritam spavanja: dugotrajnim spavanjem, kasnim izlascima, večerama ili druženjima dugo u noć. Najčešće je to kombinacija s dodatkom popodnevnog drijemanja na plaži. To su pogodnosti koje nemamo kada se vratimo na posao.

Nedostatak rutine tijekom odmora stvara po povratku s godišnjeg odmora problem prilagodbe pa ne čudi što jutarnje ustajanje može biti vrlo teško. Nekoliko dana prije povratka s godišnjeg odmora ponovo idite ranije spavati u isto vrijeme kao i obično i namjestite si budilicu na vrijeme kada se i inače ustajete radnim danom. Tako će vam biti lakše ustati prvi radni dan nakon godišnjeg odmora.

Zašto smo se radovali herbariju?

Moji učenici, srednjoškolci, ne znaju što je herbarij. Znate li vi?

Piše: Karmen Delač-Petković

Herbarij (lat. *Herbarium*) zbirka je prešana i sušena bilja. Nekoć je izrada herbarija bila jedna od glavnih cjelogodišnjih aktivnosti učenika pučkih škola u Hrvatskoj. Bilo je tako još od doba Austro-Ugarske Carevine pa do pred tridesetak godina. Možda se herbariji još izrađuju u manjim seoskim školama, ali u gradskima, nažalost, ne.

Ocem herbarija smatra se talijanski liječnik i botaničar Luca Ghini (1490. – 1556.). Kad se 1544. preselio u Bolognu, jer je postao profesorom tamošnjeg sveučilišta, došao je na ideju da počne izrađivati zbirku sušenih biljaka, a oformio je i prvu zbirku živih biljaka, odnosno prvi botanički vrt (arboretum). Ghini je biljke prešao, sušio i poslije lijepio na papir, što je botaničarima omogućio da biljku proučavaju izvan sezone rasta i prirodnog staništa. Nažalost, njegov se herbarij nije sačuvao, ali sačuvana su djela njegovih učenika koji su, redom, postali vrsni botaničari. Oni su nastavili izrađivati svoje herbarije koje danas smatraju pravim botaničkim blagom, starim 500 godina. Švedski je znanstvenik Carl Linnaeus u 18. st. uvezanu knjigu zamijenio sustavom listova i tako dobio današnji oblik herbarija.

Ako ste imali sreću posjetiti vrlo stare knjižnice, mogli ste vidjeti s koliko se pažnje čuvaju tamošnji herbariji. Iako su to nekoć uglavnom bile priručne zbirke liječnika i ljekarnika, danas se s njima postupa jednako pažljivo kao sa zbirka starih zemljopisnih karata ili nota, iluminiranim rukopisima ili prvotiscima. Stari herbariji i jesu vrijedni toga jer čuvaju neprocjenjivu botaničku građu, ponekad čak i već izumrle biljke. Unatoč svojoj krhkosti, oni botaničarima, farmaceutima i ekolozima pružaju mnoštvo iskoristivih podataka. Velik broj herbarija čuvaju i prirodoslovni muzeji, gdje, u kontroliranim uvjetima, mogu opstati neograničeno dugo.

Mnogi su povijesni velikani još u dječjoj dobi razvili ljubav prema herbarijima.

Najprije su se njima bavili kao hobbijem, kasnije „zaozbiljno“: Goethe, Rousseau, John Stuart Mill, Rosa Luxemburg, Emily Dickinson... Bilo je i mnogo botaničkih crtača (uglavnom žena), a danas ekolozi i planinari izrađuju tzv. fotoherbarije.

Razgovarajući s mamom i njezinom sestričnom, koje su već obrano zagazile u deveto desetljeće života, saznala sam kako su se herbariji izgrađivali u goranskim školama četrdesetih godina 20. stoljeća. Za herbarij se ponajprije morala kupiti posebna mapa u

oštećenu biljku prikladne veličine, iskopati je s korijenom, donijeti kući, pažljivo rasprostrti između dva lista bugačice, sve položiti na ravnu površinu, opteretiti nekim teškim predmetom i povremeno kontrolirati kako se biljka suši. Tko nije imao bugačicu, biljku bi umetnuo između listova novina. Ako je postupak bio dobro obavljen, suha je biljka zadržala prvotni oblik i boju.

Međutim, trebalo je znati i male trikove kako osušiti i one malo zahtjevnije biljke, poglavito one drvenaste stabljike, odnosno lukovičasta ili gomoljasta korijena. Visibabi je, primjerice, trebalo pažljivo uzdužno prerezati lukovicu i tako je „stanjiti“ radi lakšeg prešanja. Cvjetove je, opet, trebalo rastvoriti i tako ih položiti na bugačicu...

Nakon Drugog svjetskog rata, u doba opće neimaštine i gladi, nije bilo ni ljepila kojim bi se biljku moglo pričvrstiti na papir. Zato su učenici izrezivali tanke trakice od bijelog papira, pažljivo ih premazivali domaćim ljepilom (mješavinom brašna i vode) i onda tim trakicama učvršćivali biljku na list herbarija, po jednu na svaki list. Posebna muka bilo je ispisivanje podataka o biljci metalnim perom i tintom, budući da su listovi herbarija bili neravni i upijajući pa se tinta po njima lako razlijevala.

Moja je generacija imala već lakši posao jer mogli smo nabaviti i gotove naljepnice na koje smo kemijskom olovkom upisivali: naziv biljke (hrvatski i latinski), porodicu, stanište, nalazište i datum skupljanja,

opis i korištenje biljke... Generacija rođena 80-ih i 90-ih godina 20. stoljeća izrađivala je herbarije istim postupcima, ali već su imali providne plastične košuljice koje su štatile osušene biljke. Oni nisu bili posvećeni herbarijima poput nas, ali se i oni s ljubavlju sjećaju svojih herbarija i svojih biljaka. I svjesni su koliko su mnogo o biljkama naučili tražeći u prirodi baš „onu pravu“ biljku.

Zato bismo se, možda, u školama mogli opet vratiti herbariju, koji se pokazao tako jednostavnim, a višestruko korisnim učilom. Konačno, nije baš sve što smo u ime modernizacije i napretka napustili bilo baš tako jako loše.

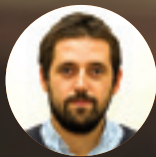
Osnovnoškolski herbarij s početka 21. st.

Onaj tko u svome životu izradi barem jedan herbarij, s razumijevanjem i poštovanjem gleda na bilje, prirodu i samoga čovjeka.

trgovini. Imala je čvrste kartonske, lijepo oblikovane korice kroz koje su bile provučene dvije keper trake za vezivanje. Unutar korica bio je veći broj (možda i pedesetak) žučkastih upijajućih listova koji su se iz korica mogli pojedinačno vaditi. U herbariju su obično bila i dva lista bugačice, tj. posebnog jako upijajućeg papira.

Učenici su nastavnu građu usvojenu na prirodopisu morali pratiti rješavanjem zadataka u herbariju. Primjerice, kad se učilo poljsko cvijeće, vjesnici proljeća, žitarice, korovi, učenici su morali u herbarij uljepiti barem jednu biljaka iz te skupine. Trebalo je pronaći lijepu, ne-

Pavlov govor o istinskoj Božjoj mudrosti (1 Kor 3)

Piše:
Tomislav Zečević

Iskrivljeno viđenje i potraga za mudrošću utemeljenom u čisto ljudskom umovanju nije samo jedan od značajnih problema, već je vjerojatno osnovni uzrok unutarnjih podjela u Crkvi u Korintu

Grad Korint smješten je na poluo-toku Peleponezu u Grčkoj, u pokrajini Ahaja. U Pavlovo vrijeme, u 1. st. po Kristu, ovaj je grad postao važno trgovačko središte unutar Rimskog Carstva te je njegovo raznoliko i izrazito svjetovno okružje utjecalo i na lokalnu kršćansku zajednicu. Svjetovni utjecaj doveo je do pogrešna shvaćanja duhovnosti i mudrosti, što je u konačnici uzrokovalo snažne podjele i druge poteškoće unutar kršćanske zajednice u Korintu. Upravo je nedostatak ispravna razlučivanja između lažne svjetske mudrosti i istinske Božje mudrosti i kršćanske duhovnosti (usp. 1 Kor 3) naveo kršćane da sumnjaju i podcjenjuju mudrost samog apostola Pavla, unatoč činjenici da je kršćanska zajednica u Korintu najveći mogući dokaz njegove mudrosti jer ona duuguje svoje postojanje, u povijesnom smislu, upravo njegovu temeljnom navještaju evanđelja, kao što saznajemo u *Prvoj poslanici Korinćanima* 1 Kor 3,10: *Po milosti Božjoj koja mi je dana ja kao mudri graditelj postavim temelj.*

Vjerojatno se iza poteškoće prepoznavanja istinske mudrosti krije utjecaj okružujućih svjetovnih filozofsko-religijskih pravaca koji je potaknuo neke propovjednike i članove zajednice na traganje za uzvišenom duhovnošću i lažnom svjetovnom mudrošću, koja ih navodno već u ovom životu spašava, a zapravo vodi u propast, umjesto za poniznom Božjom mudrošću križa, koja je jedina istinska kršćanska mudrost i jedina koja ima moć spasenja.

Apostol Pavao, mudri osnivač i graditelj korinćanske zajednice, u 1 Kor 1,17-18, takvima odgovara izlažući jasan temelj svoga propovijedanja i jasan kriterij za razlikovanje lažne ljudske i istinske Božje mudrosti: *Jer ne posla me Krist krstiti, nego navješćivati evanđelje, i to ne mudrošću besjede, da se ne obeskrjepi križ Kristov. Uistinu, besjeda o križu (λόγος τοῦ σταυροῦ) ludost je onima koji propadaju, a nama spašenicima sila je Božja.* Dakle u samoj svojoj srži kr-

šćanska je mudrost mudrost s križa jer na križu je savršeno očitovana spasonosna Božja mudrost i snaga koja stoga predstavlja temeljni kriterij svakog ispravnog propovijedanja. Pavao o tome izričito piše u 1 Kor 2,7: *nego navješćujemo Mudrost Božju (θεοῦ σοφίαν), u Otajstvu sakrivenu, onu koju predodredi Bog prije vjekova za slavu našu.*

U 1 Kor 2,12-13 apostol Pavao proširuje govor o istinskoj mudrosti te ga povezuje s govorom o razlikovanju duhova i istinske duhovnosti, naglašavajući da je izvor prave mudrosti i duhovnosti propovjednika u Bogu, u Duhu Svetome, te da biti duhovan znači prepustiti se djelo-

(umovanjem) te zavode druge vjernike. Namjernim iskrivljavanjem evanđelja oni potkopavaju sam temelj Crkve i uništavaju kršćansku zajednicu, ali time dovode u pitanje i vlastitu sudbinu. Pavao prvotno u 1 Kor 3,16 podsjeća cijelu kršćansku zajednicu na to da je ona sveti Božji hram: *Ne znate li? Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama.* Zatim se u 1 Kor 3,17 izravno, riječima suda, obraća takvim propovjednicima kako bi im ukazao na težinu njihova grijeha i kako bi ih potaknuo na obraćenje: *Ako tko upropišćuje hram Božji, upropastit će njega Bog. Jer hram je Božji svet, a to ste vi.*

U samoj svojoj srži kršćanska je mudrost mudrost s križa jer na križu je savršeno očitovana spasonosna Božja mudrost i snaga koja stoga predstavlja temeljni kriterij svakog ispravnog propovijedanja.

vanju Duha Božjeg: *A mi, mi ne primismo duha svijeta, nego Duha koji je od Boga da znamo čime nas je obdario Bog. To i navješćujemo, ne naučenim riječima čovječje mudrosti, nego naukom Duha izlažući duhovno duhovnima.*

Iskrivljeno viđenje i potraga za mudrošću utemeljenom u čisto ljudskom umovanju nije samo jedan od značajnih problema, već je vjerojatno osnovni uzrok unutarnjih podjela u Crkvi u Korintu. Stoga prva tri, odnosno prva četiri poglavlja Prve poslanice Korinćanima mogu biti shvaćena kao Pavlov odgovor na to pitanje. U tu svrhu Pavao u 1 Kor 3,5-4,5 koristi jezik budućeg suda kako bi suzbio utjecaj individualističke utrke za uzvišenom (svjetovnom) mudrošću kao statusnim simbolom koji je uništavao kršćansku zajednicu. Osobito je upečatljivo apostolovo upozorenje kršćanskim propovjednicima u Korintu koji izbacuju iz središta navještaja Isusa Krista kao Božju spasonosnu mudrost i zamjenjuju ga pogubnom ljudskom mudrošću

Čitajući i razmatrajući prva tri (ili četiri) poglavlja Prve poslanice Korinćanima, čini se da je najvažnije pitanje ili poteškoća zbog koje Pavao piše ovu poslanicu iskrivljeno shvaćanje i iskrivljeno življenje evanđelja koje je on navijestio zajednici u Korintu. To se događalo pod utjecajem grčko-rimskog helenističkog društva i njegove popularne retorike, koja je imala negativan utjecaj na život zajednice, osobito na propovjednike koji su zane-marivali ili skoro u potpunosti zamijenili mudrost križa svjetovnom mudrošću, zbog čega ih Pavao poziva da se vrate vjerodostojnom evanđelju i osnovnom navještaju Krista rassetoga (usp. 1 Kor 1,17-18). Apostol u 1 Kor 1,23-25 podsjeća korinćanske kršćane da je upravo u Kristu rassetom Bog pokazao vrhunac svoje božanske mudrosti jer je prividnom slabošću i sramotom s križa u svojoj neizmjerne mudrosti spasio svijet i čovječanstvo: *a mi propovijedamo Krista rassetoga: Židovima sablazan, poganima ludost, pozvanima pak – i Židovima i Grcima – Krista, Božju snagu i Božju mudrost. Jer ludo Božje mudrije je od ljudi i slabo Božje jače je od ljudi.* Zato s pravom govorimo o Isusu kao utjelovljenoj i uosobljenoj spasonosnoj Božjoj mudrosti s križa koja je u temelju identiteta svakog kršćanina, kršćanske zajednice i cijele Crkve kao jamac i putokaz istinskog života u Kristu.

PRAVA MJERA U IZBORU PJESAMA

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Svaka sveta misa koja je proživljena s vjerom i pobožnošću jedinstvena je, bilo da je svečana sveta misa ili obična sveta misa tijekom tjedna. Naravno, kad ne bi bilo vrijeme kroz godinu, ne bi bilo ni osjećaja za svečanija slavlja u jačim liturgijskim vremenima. Važno da ne padnemo u rutinu nego da se uvijek dobro pripremimo za svetu misu i pratimo blagdane i liturgijske obrede.

SAMO JEDAN STIL PJESAMA

Lako se može dogoditi da se liturgijska slavlja osiromaše ako se počinje isključivati razne stilove liturgijskih pjesama, a priklanjati se samo jednom žanru pjesama. Najčešće se to dogodi kada se voditelju zbora sviđa samo jedan stil pjesama, kao na primjer samo zvorske skladbe, samo „korali“, samo moderne duhovne šansone ili samo polifonija, samo skladbe jednog autora ili pjesme određene skupine ili zajednice. Dakle jedan crkveni glazbenik ne bi trebao biti isključiv i jednosmjernan već bi trebao poznavati razne žanrove. Zborovi mladih ne bi trebali biti fiksirani samo na duhovne šansone već bi trebali poznavati i koju hrvatsku pučku popjerku ili koji gregorijanski napjev, a mješoviti zborovi ne bi smjeli pasti u napast pjevanja samo zvorskih skladbi ili dr. kako ne bi isključili puk u pjevanju.

PREVIŠE ILI PREMALO PJESAMA

U počecima kršćanske liturgije cijela je sveta misa bila pjevana. Danas razlikujemo svečana liturgijska slavlja koja sadrže razne forme, od recitativa (pjevano molitve, prefacij, čitanja itd.), preko monodije do polifonije, od solo pjesama do pučkog pjevanja. Ono što nije dobro jest neravnoteža npr. u zvorskom pjevanju kada se na neki način uguši pučko pjevanje ili obrnuto ili mise nedjeljne ili u tjednu na kojima se ne zapjeva ni jedna pjesma. Mi smo to navikli zvati „tihom misom“, koja traje kraće, ali nije isključivo da se zapjeva koja pjesma a *cappella*.

PREDUGE ILI PREKRATKE PJESME

Liturgijske pjesme s obzirom na obred mogu biti preduge ili prekratke. Na primjer neke pjesme ne prate liturgijski čin i budu prekratke, poput darovne pjesme koja za-

vrši prije nego su darovi stigli na oltar i još se nije pokadio, ili psalam bude prekratak u kojem se izgubila psalmodija. S druge strane Jaganjče Božji može biti predug jer kitice traju predugo, ili ulazna pjesma traje predugo kada svećenik treba čekati za oltarom. Svakako treba naći razboritu dužinu trajanja pjesama da ne budu ni prekratke ni preduge, nego trebaju pratiti obred.

SVEČANE NEDJELJNE MISE I SVETKOVINE I MISE U TJEDNU

Svaka sveta misa koja je proživljena s vjerom i pobožnošću jedinstvena je, bilo da je svečana sveta misa ili obična sveta misa tijekom tjedna. Naravno, kad ne bi bilo vrijeme kroz godinu, ne bi bilo ni osjećaja za svečanija slavlja u jačim liturgijskim vremenima. Važno je da ne padnemo u rutinu nego da se uvijek dobro pripremimo za svetu misu i pratimo blagdane i liturgijske obrede. Neke se pjesme trebaju pjevati baš za taj određeni blagdan (kao npr. Krist kralj ili Srce Isusovo ili Tijelovo, Veliki petak...) i kada bi se pjevale svake nedjelje, izgubile bi na svojoj vrijednosti.

PJEVANJE RIJEČI KOJA DAJE DUH I ŽIVOT

Važno je pjevati Riječ i ući u duh pjesme bilo da je to himan ili zaziv, navještaj ili tiho pjevanje ili svečana radosna pjesma. U svemu treba imati mjeru oslušujući duh liturgije i napraviti izbor pjesama koje će se slagati s određenom glazbenom i vokalnom formom. Na taj način liturgija se neće svesti na dosadne ceremonije već na posebne momente milosti koje će preko simbola i znakova, glazbe i pjesama postati ovdje i sada povijest spasenja (preuzeto i prevedeno: Joseph Gelineau, *I canti della messa nel loro radicamento rituale*, Padova, 2004.).

PRIJAVE U NADBISKUPIJSKU ŠKOLU ZA CRKVENU GLAZBU

U tijeku su prijave u Nadbiskupijsku školu za crkvenu glazbu za smjer **LITURGIJSKA GLAZBA**.

Za mlade i odrasle:

ORGULJE, KLAVIR, GITARA, SOLFEGGIO, HARMONIJA, ZBORSKO DIRIGIRANJE, LITURGIJSKA MUZIKOLOGIJA, GREGORIJANSKO PJEVANJE, VOKALNA TEHNIKA, SOLO PJEVANJE i ZBOR.

Za djecu: POČETNI TEČAJ ZA DJECU do 14 godina starosti.

Djeca mogu izabrati KLAVIR, GITARU, VIOLINU ili PJEVANJE.

Upisi traju do 15. listopada 2024.

Za više informacija možete se obratiti na:

e-mail: crkvena.glazba.ri@gmail.com

Facebook i Instagram: Crkvena Glazba Rijeka

Mob: 091/8831970

Voditeljica škole: Andrejka Srdoč Geraci

Uz 210. obljetnicu rođenja biskupa Vjenceslava Šoića:

KARIJERU SLAVNOG BAKRANINA ZASJENILE AFERE

Senjsko-modruški biskup Vjenceslav Šoić, koji je kao plovnik sredinom 19. stoljeća nanovo izgradio bakarsku crkvu sv. Andrije koja je 1750. godine bila potpuno porušena u potresu, našao se u središtu afere koja je narušila njegov nekoć blistav ugled i primorala ga da odstupi s dužnosti.

Piše: Goran Moravček

Rođen je 27. rujna 1814. u Bakru. Vjenceslav je rano ostao bez roditelja jer mu je otac, pomorski kapetan, stradao u pomorskoj nesreći, što je obitelj ostavilo bez prihoda, a majka mu je umrla prije nego što ga je 1839. godine za svećenika zaređio biskup Mirko Ožegović. S dvadeset pet godina Vjenceslav Šoić stekao je titulu doktora filozofije i teologije. Tijekom školovanja u bečkom Augustineumu družio se s biskupom Josipom Jurjem Strossmayerom s kojim je ostao u dugogodišnjem prijateljstvu. U senjskom sjemeništu bio je duhovnik i profesor staroslavenskoga jezika od 1841. do 1844. godine nakon čega postaje župnikom u Bakru.

SABORSKI ZASTUPNIK

U Sabor Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije Šoić ulazi 1848. godine kao zastupnik grada Bakra. Kanonikom stolnoga Kapitula modruškoga postaje 1853., a iduće godine i bakarski te transalbinski arhiđakon. Generalnim vikarom i kanonikom lektorom senjskoga Kaptola imenovan je 1858., a ubrzo nakon toga Franjo Josip I. imenuje ga posvećenim biskupom beogradskim i smederevskim. Bavi se politikom; član je Banske konferencije u Zagrebu od 1860. do 1861., a nakon toga do 1873. virilni je član Sabora. Šoić je 15. siječnja 1861. imenovan pomoćnim biskupom Senjske i Modruške biskupije, a nakon

smrti biskupa Mirka Ožegovića u siječnju 1869. godine sjeo je na stolicu senjsko-modruškoga biskupa. Tada je izgledalo da ništa ne može narušiti njegovu crkvenu i političku karijeru te je uživao ugled ne samo u Bakru ili Senju već i u Zagrebu, Pešti i Beču.

Vjenceslav Šoić je uz Josipa Jurja Strossmayera (1815. – 1905.) i Franju Račkog (1828. – 1894.) bio nesumnjivo najistaknutija crkvena osoba svoga doba. Njegova politička karijera krenula je uzlazno nakon obnove parlamentarizma u Hrvatskoj 1861. godine, kad je prihvatio suradnju s Ugarskom. Nasuprot biskupu Josipu Jurju Strossmayeru i kanoniku dr. Franji Račkom, utemeljiteljima Narodne stranke koji su zagovarali uspostavu Trojedne Kraljevine s labavim vezama prema središnjoj vlasti te su ilirizam s vremenom zamijenili jugoslavjanstvom, a pod time se podrazumijevao suživot Hrvata, Srba, Slovena-

Vjenceslav Šoić je uz Josipa Jurja Strossmayera (1815. – 1905.) i Franju Račkog (1828. – 1894.) bio nesumnjivo najistaknutija crkvena osoba svoga doba. Njegova politička karijera krenula je uzlazno nakon obnove parlamentarizma u Hrvatskoj 1861. godine kad je prihvatio suradnju s Ugarskom. Nasuprot biskupu Josipu Jurju Strossmayeru i kanoniku dr. Franji Račkom, utemeljiteljima Narodne stranke koji su zagovarali uspostavu Trojedne Kraljevine s labavim vezama prema središnjoj vlasti te su ilirizam s vremenom zamijenili *jugoslavjanstvom*, a pod time se podrazumijevao suživot Hrvata, Srba, Slovenaca i Bugara, ujedinjenih u Habsburškoj Monarhiji, *od slovenskog Triglava do bugarske Varne*, unionisti, kojima se priklonio Vjenceslav Šoić, tražili su savez s Mađarima, a protiv austrijskoga dijela Monarhije, te su podržavali Hrvatsko-ugarsku nagodbu iz 1868. godine.

ca i Bugara, ujedinjenih u Habsburškoj Monarhiji, *od slovenskog Triglava do bugarske Varne*, unionisti, kojima se priklonio Vjenceslav Šoić, tražili su savez s Mađarima, a protiv austrijskoga dijela Monarhije, te su podržavali Hrvatsko-ugarsku nagodbu iz 1868. godine.

PODRŽAO HRVATKO-UGARSKU NAGODBU I POSTAO NEPOPULARAN

Takav zaokret od ilirizma prema unionizmu znatno je ohladio odnos Strossmayera i Račkog prema Šoiću. Biskup Strossmayer u pismu Račkom sredinom 1872. godine piše o Šoićevu političkom zaokretu: „Na koju je stranu udario Vence! Rado na mađžaronsku, buduć je kod nadbiskupa. Venc! ostaje Venc!”

Nezadovoljstvo njegovom pro-mađarskom politikom bila je tim veća što je Senj gubio gospodarsku utrk u Rijekom, koja je nakon Hrvatsko-ugarske nagodbe postala glavna mađarska luka te je 1873. godine povezana željeznicom s Bečom i Peštom. Nastojanja Senjana da svoj grad, u kojemu je stolo-vaio Vjenceslav Šoić, izbave iz prometne izolacije gradnjom Krajiške željeznice od Zemuna do Siska preko Karlovca i Ogulina s izlaskom u Senju i pravcem prema Rijeci, uskoro su se izjalovila te je biskup, nema sumnje, izgubio kod dijela svojih sugrađana i klera na popularnosti. Bio je u sporu i s rektorom senjskog sjemeništa Kajetanom Bedinijem, budućim riječkim župnikom (od 1890. do 1896.), inače „strastvenim zatiračem glagoljice”, koji se zalagao da Rijeka, umjesto Senja, postane biskupijsko središte. Prema nekim tumačenjima upravo je Bedini pokrenuo javni linč, odnosno popavu „fake news”, lažnih vijesti, protiv Vjenceslava Šoića.

Afera povezana sa Šoićevim imenom kuhala se duže vrijeme, ali javno je buknuła sredinom lipnja 1875. godine. Biskup Šoić bio je već početkom sedamdesetih godina 19. stoljeća optuživan za pronevjeru novca, nemoralno ponašanje i korupciju. Kome je, osim Bediniju, mogao smetati čovjek koji je

naslijedio uglednog senjsko-modruškog biskupa Mirka Ožegovića (1775. – 1869.) te bio glavni kandidat Dvora za zagrebačkog nadbiskupa nakon smrti Jurja Haulika (1837. – 1869.)?

Odgovor možda pruža „unionistički” govor koji je biskup Šoić, kao povjerenik kralja Franje Josipa I., izrekao na prisezi bana Trojedine Kraljevine Levina Raucha 9. rujna 1869. godine: „Ostasmo Hrvati sve do sada, ostat ćemo Hrvati i od sada. Drugovanje s Ugarskom nije nam moglo do sad ništa pokvariti, neće nam pokvariti ni od sada.”

Kad je nakon Levina Raucha (1869. – 1871.) na mjesto bana postavljen Koloman Bedeković (1871. – 1872.), ponovo je biskup Šoić bio kraljev izaslanik na inauguraciji. Je li se time dodatno zamjerio Strossmayeru, koji je u pismima Račkom, kako nam je to otkrila riječka povjesničarka dr. Maja Polić, pisao o navodnim brojnim Šoićevim aferama, njegovu tešku karakteru i opijanjima?

U SREDIŠTU BROJNIH (NE) IZMIŠLJENIH AFERA

Rački i Strossmayer u razmjeni pisma 1874. godine navode kako se u svezi sa Šoićem „strahovite sablazni pripovijedaju”. Biskup Strossmayer navodi u pismu Račkome: „Sada se skoro svaki dan opiye tako, da što poslijeodne kaže, zaboravlja ujutro. Miješa se s najprostijimi ženskinjama. (...) Zadužen je na sve strane (...). O drugih sablaznih, na pr. prodavanja župa i t. d., i ne govoreći, te će se po svoj prilici umiješati ista oblast državna, da im kraj učini.” Iz Senja su do Strossmayera stizale (ne)provjerene priče o Šoiću „da si je sretno život spasio od svojega tajnika, koji da je na nj kod stola pucao”, ali „ovdje se kombinuje, da je to imao javiti u mamurnosti, jer se ne vjeruje, da bi svećenik kod nas takav atentat kušao”. Usprkos tome što je bio došao na loš glas, u svibnju 1875. godine biskup Vjenceslav Šoić bio je na dočeku cara Franje Josipa I. u Rijeci te je pozdravio suverena kićenim govorom.

Mjesec dana nakon toga, kao udarnu „brzojavnu viest” iz Senja na na-

slovnici, list „Primorac”, koji je izlazio u Kraljevici, donosi s nadnevkom 18. lipnja 1875. godine: „Sinoć velika demonstracija pred kućami kanonika i pred sjemeništem. Pred biskupijom se pjevalo. Neopisiva senzacija, nered.” Tome je prethodio sukob u prisutnosti biskupa, u biskupskom dvoru u kojem je ratobornog slugu, stoga što je prethodno napao biskupskog tajnika Vanjkovića, ovaj „bokserom ošinuo po glavi, da ga je odmah oblila krv”.

Ubrzo nakon toga nemilog događaja došao je biskup Šoić u spor s kanonicima te su mu oni, kad je u katedralu došao služiti misu povodom godišnjice ustoličenja pape Pija IX., nastojali to onemogućiti jer je „zatvoren bio sanktuarij, sakrestija i zvonik” te je biskup bio primoran pozvati bravara u pomoć. Međutim, „kad je htjeo biskup sv. sakramentom prekriziti, opazio je da ga nema, da je i on zatvoren...” Novine navode kako je „preuzvišeni gospodin biskup Šoić u razmirici sa svojim kapitolom” koji „imade svoju stranku u kleru, a biskup opet svoju”. Jednako tako, pisale su novine, „javan je glas da je preuzv. g. biskup tužen u Rimu i Beču”, a kako navodi izvjestitelj, „iz čednosti i opreznosti pako neću niti ono navadjeti što se u javnosti o tužbi i pozivu tom govori”. Bilo kako bilo, biskupu Šoiću ozbiljno je bio narušen ugled te je 21. rujna 1875. odstupio s biskupske stolice. Za njegova nasljednika izabran je 27. kolovoza 1876. dr. Juraj Posilović.

Šoić se nastanio u Bakru. Ondje je napisao raspravu o uporabi staroslavenskog jezika u biskupijama Senjskoj i Modruškoj. Imao je zasluga pri osnivanju nautičke škole u Bakru. Preminuo je u rodnom gradu 11. siječnja 1891. s naslovom začasnog biskupa lo-renskoga.

S bakarskoga gradskoga groblja, gdje je prvotno bio sahranjen, posmrtni ostatci preneseni su mu 16. svibnja 1939. godine u kriptu velebne bakarske župne crkve sv. Andrije, koju je nakon cijelog stoljeća poslije katastrofalnog postresa obnovio i blagoslovio 1853. godine.

Misa za Dan grada Gospića i posvete katedrale

Pronađimo dobrotu oko sebe i uporište u dobru

Na blagdan sv. Marije Magdalene, zaštitnice grada Gospića, 22. srpnja, kancelar Gospičko-senjske biskupije Mišel Grgurić predvodio je središnje misno slavlje u gospičkoj katedrali. Koncelebrirali su domaći župnik Anto Knežević, Nikola Turkalj, ravnatelj Caritasa Luka Blažević, Pero Jurčević, Ante Luketić, o. Domagoj Jelača i svećenici u miru Tomislav Šporčić, Mile Pecić i Mile Rajković. Pjevanje je predvodio katedralni zbor pod vodstvom Nikole Perišića.

Na početku misnog slavlja kancelar je pozdravio prisutne te im čestitao Dan grada Gospića, posebno je pozdravio gradonačelnika Darka Milinovića, njegove suradnike te sve koji su sudjelovali u procesiji noseći sliku Marije Magdalene.

Grgurić je propovijed započeo govoreći o povijesti katedrale: „Braćo i sestre, slavimo svetkovinu godišnjice posvete naše katedrale Navještenja BDM. Nakon što je ova crkva u Domovinskom ratu pretrpjela paljenje i razaranje i nakon njezine obnove posvetio ju je na današnji dan 1999. godine tadašnji riječko-senjski pomoćni biskup Mile Bogović, koji je samo 20-ak dana prije zaređen

za biskupa u riječkoj katedrali sv. Vida. Kada je 2000. godine osnovana Gospičko-senjska biskupija, dotadašnja župna crkva u Gospiću uzdignuta je na razinu katedralne crkve, crkve u kojoj stoluje biskup, crkve u kojoj će se oko biskupa okupljati svećenici, prvi suradnici i povjereni narod Božji. Posvećujući ovaj oltar u obnovljenoj katedrali 2014. godine, kada je kao i danas bila proslava Dana grada Gospića i naše nebeske zaštitnice sv. Marije Magdalene, biskup Bogović pojasnio je ulogu Marije Magdalene koja je pomazavši Isusa mirisnim uljem dala mu ono najvrijednije što je imala. Nadalje, u homiliji je rekao: „I mi smo danas došli sa svetom krizmom za posve-

tu oltara koji je simbol Isusa Krista pri čemu je vidljivo međusobno darivanje. Kao Marija Magdalena pronalazimo dobrotu oko sebe i pronalazimo uporište u dobru, jer je to logika rasta, a ne gledati oko sebe samo loše, to vodi zlu. Marija Magdalena ponajbolji nam je primjer predavanja dobru, a Isus osjeća da smo mi remek-djelo Božje stvaralačke dobrote pa nam se predaje na oltaru u prilikama kruha i vina”.

Spominjući liturgijska čitanja kancelar Grgurić osvrnuo se na Hram koji predstavlja Božji dom i kralja Salomona: „Širimo ruke u molitvi, imamo predivan osmijeh na licu, ali tvrdoću srca ne želimo mijenjati. Kao da bi se Bog morao prilagoditi mojim pravilima, a ne ja živjeti po njegovim zapovijedima.“

Propovijed je završio zazivom: „Neka nam u tome svojim zagovorom pomoćne nebeske zaštitnice našega grada sv. Marija Magdalena, koja je Isusa ljubila čistim srcem i iskrenom odanošću. Neka ona zagovara svakog stanovnika našega grada, sve odgovorne nositelje vlasti i bude nam čisti primjer kako nasljedovati Isusa i kako se do kraja oslanjati na izvršavanje Božje volje. Amen.“

Rakovica

Svetkovina svete Jelene Križarice

Središnje euharistijsko slavlje na svetkovinu svete Jelene Križarice, nebeske zaštitnice Rakovice, 18. kolovoza u crkvi svete Jelene Križarice u Rakovici predvodio je dijecezanski upravitelj Gospičko-senjske biskupije Richard Pavlič.

Uz njega koncelebrirali su Ivica Tolla, Dino Rupčić i Pave Martić, župnik Župe sv. Jelene Križarice, Rakovica. Pavlič je, sukladno misnim čitanjima, propovijedao kako nas u životu sustižu križevi koje mi ponekada ne razumijemo, ali vjerujemo Ocu kao djeca Božja. „Tako je i sveta Jelena s hrabrošću nosila svoj križ. Valja prihvatiti Božju mudrost i kad razumijemo i kad ne razumijemo. Trebamo biti poput djece koja imaju povjerenja u svoje roditelje.“

Crkva svete Jelene Križarice bila je puna vjernika, prema nekim procjenama, na misnom je slavlju sudjelovalo oko sedamsto i pedeset duša. Pjevanje je animirao Župni zbor svete Jelene Križarice. Jutamju misu predvodio je župnik u Rakovici Pavo Martić. Svetkovini svete Jelene Križarice u Rakovici prethodila je trodnevna duhovna priprava koja je započela na svetkovinu Velike Gospe.

Trodnevnici je prvoga dana predvodio umirovljeni svećenik Mile Pecić, koji je još kao dijete iz obližnjeg mjesta Vaganca

hodočastio svetoj Jeleni u Rakovici. Naglasio je da se Božji plan ostvaruje, dolazi do vrhunca izborom Velike Gospe kao Majke Gospodina Isusa Krista, Sina Božjega. Misu je animirao crkveni zbor svete Jelene Križarice. Voditeljica Crkvenog zbora svete Jelene Križarice u Rakovici, vjeroučiteljica Ivana Kovačević uručila je prigodan poklon i zahvalnicu prečasnom mons. Mili Peciću za sav uloženi trud i rad za duhovni život župljana Rakovice.

Jurijana Šebalj Mesić

Ivan Stošić uveden u službu rektora katedrale sv. Vida

U duhu Isusove želje da kršćani budu slobodni, nadbiskup je izdvojio dvije aktualne teme. Prva je otvaranje Olimpijskih igara u Parizu i kontroverzni prikaz Posljednje večere i Isusa, a druga je vezana uz obilježavanje Dana domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja.

Riječki je nadbiskup Mate Uzinić u nedjelju 4. kolovoza u 11.00 sati u katedrali sv. Vida svečano u službu uveo novog rektora katedrale Ivana Stošića, dosadašnjeg župnika u Kostreni. Katedralu je do sada vodio Mario Tomljanović, kojemu je zahvalio na revnu obavljanju službe rektora, a novom zahvalio na preuzimanju ove odgovorne zadaće. Na misi je suslavio nadbiskupski vikar za pastoral Mario Gerić.

KRŠĆANSTVO JEST I MORA OSTATI PONUDA

Nadahnut evanđeoskim ulomkom o Isusu koji je prešao na drugu stranu Galilejskog mora, u kontekstu izlaska iz egipatskog ropstva, u propovijedi je nadbiskup rekao da je Isus prešao na drugu stranu, a mnoštvo nije bilo s njim jer su ostali u mentalnom Egiptu, s ropkim mentalitetom. „Važno je to uočiti zato što ih Isus, a s njima i nas, želi samo slobodne. Njemu ne trebaju robovi, nego oni koji će nasljeđujući ga, biti graditelji Božjega kraljevstva.“ U duhu ove Isusove želje izdvojio je dvije aktualne teme. Prva se tiče otvaranja Olimpijskih igara u Parizu i kontroverzi vezanih uz parafraziranje Posljednje večere i Isusa, a druga je vezana uz obilježavanje Dana domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja.

Nakon reakcija vjernika vezanih uz događaj s otvaranja OI-ja, Sveta Stolica reagirala je priopćenjem u kojemu je izrazila negodovanje, razočaranje zbog takvog prikaza, ali i istaknula da „sloboda izražavanja, koja očito nije upitna, svoju granicu ima u poštivanju drugih.“ U kontekstu pročitane evanđeoske ulomka nadbiskup je istaknuo da oni koji su oslobođeni, koji su izašli iz mentaliteta egipatskog ropstva, „mogu i trpjeti da se njihove svetinje izruguju, ali neće na to odgovoriti na način koji nije svojstven ljudima koji su oslobođeni u Isusu Kristu.“ Ono što bi za one koji su oslobođeni u Isusu Kristu bilo tragičnije jest da ih se

drugi boje i da zbog toga što ih se boje, nisu slobodni u svome izražavanju, pa i na način koji se nama ne sviđa. „Ne smijemo se, želimo li ostati slobodni u Isusu Kristu, vratiti starom mentalitetu koji će bilo kome što zabranjivati jer kršćanstvo nije i ne smije biti prisila. Kršćanstvo jest i mora ostati ponuda“, rekao je Uzinić.

Krist nas je oslobodio kako bismo mogli biti slobodni od toga da nas se može povrijediti na taj način da ćemo na uvredu odgovoriti uvredom, na mržnju mržnjom, na zlo zlom. Važno je, upravo u tom duhu, u odnosu na tu pojavu, da izidemo iz onog mentaliteta u kojemu želimo Krista snažnog, Krista kojemu nitko neće moći ništa reći, kako bismo mogli prihvatiti Krista kakav on jest – Krista koji je sposoban primiti uvredu. Krista koji nije došao da bi drugima vladao, nego služio, poručio je propovjednik.

VAŽNO JE PRIHVATITI ISUSOVU LOGIKU

Govoreći o Danu domovinske zahvalnosti i Danu hrvatskih branitelja, danu kada „želimo zahvaliti za izvojevanu slobodu koja je u temeljima naše današnje slobode, kao i za žrtvu mnogih koji su ugradili živote u tu slobodu“, istaknuo je kako je važno da i na Domovinski rat i izvojevanu slobodu gledamo u kontekstu Isusove želje da budemo slobodni.

U tom smislu važno je prihvatiti Isusovu logiku, logiku u kojoj je on „kruh koji se dijeli“, kojim se hrani drugoga. Ta je logika u Domovinskom ratu zahtijevala molitvu, ali nije se zaustavljala samo na molitvi nego je i tražila ljude koji su bili sposobni staviti svoje živote u službu drugih, po uzoru na Isusa, rekao je Uzinić. Naglasio je povezanost jednog i drugog – biti u molitvi i spreman žrtvovati se za drugoga – to je nešto što se ne smije rastaviti. Ukoliko to rastavimo, tada postajemo robovi i samo čekamo milost od nekoga, pa i od Boga.

Ukoliko rastavimo „djelovanje“ od „molitve“, činit ćemo stvari koje nisu svojstvene onim ljudima koje je Krist oslobodio, onom novom čovjeku, nego koje su svojstvene starom čovjeku. To se događa kada na zlo odgovorimo zlom. U tom smislu podsjetio je na blagopokojnog slugu Božjega kardinala Franju Kuharića koji je za vrijeme Domovinskog rata poručivao: „Ako je moj protivnik spalio moju kuću, ja neću spaliti njegovu.“

Mi smo danas zahvalni i za onu molitvu, i za ono služenje, a istovremeno se trebamo upitati, gledajući našu domovinu kakva je danas, što se dogodilo da su nam mnogi, nakon onih koji su dali živote za slobodu naše domovine, otišli negdje drugdje i traže slobodu negdje drugdje, poručio je nadbiskup.

Zaključujući, podsjetio je da na prvo mjesto treba staviti ne vlastito bogaćenje i množenje, nego dijeljenje sebe i od sebe, i da nas Krist to uči u svakoj euharistiji. „Bez toga možda imamo slavnu prošlost, ali ne možemo imati budućnost“, zaključio je nadbiskup.

STOŠIĆ: RADIMO VIŠE „NA SVE VEĆOJ SLAVI BOŽJOJ“

Na kraju mise novi je rektor riječke prvostolnice izrazio zahvalnost za povjerenje koje mu je pruženo za obavljanje ove odgovorne službe, kao i za riječi dobrodošlice koje je ispred katedralne zajednice izrekao Milan Vukušić. „Nadam se dobroj suradnji, primjerenoj zadaći koju imamo u Crkvi, da svi skupa radimo više ‘na sve većoj slavi Božjoj’“, rekao je Stošić apostrofirajući isusovačko geslo. Isusovci su ovu crkvu gradili i njome upravljali, ali ne samo ovom crkvom, nego i visokoobrazovnim ustanovama kojima se ponosi mjesna Crkva i ovaj grad, rekao je Stošić koji je, uz službu rektora prvostolnice, imenovan i duhovnikom talijanske zajednice.

Kuželj

MUČENIŠTVO SV. IVANA KRISTITELJA

Župa mučeništva sv. Ivana Kristitelja u Kuželju proslavila je u nedjelju 25. kolovoza župni blagdan. Svečano misno slavlje predvodio je župni upravitelj Josip Tomić, a na misi je pjevao župni zbor iz Plešci. U nadahnutoj propovjedi istaknuo je potrebu osobne, obiteljske, društvene, narodne i crkvene hrabrosti u suprostavljanju zlu, koje se manifestira preko sportskih, društvenih i političkih sfera, a u kojima se izruguje Krist, Katolička Crkva i vjera. Pozvani smo biti borci, ne kao oni borci

nekada za privilegije i život „na grbači“ radnog naroda, već borci poput Ivana Krstitelja, za istinu i pravdu, kako kaže pristupna molitva, rekao je Tomić.”

Pod misom je obavljen blagoslov nove bijele misnice i župne zastave, a nakon mise nastavljeno je druženje župljana i hodočasnika u dvorištu crkve. Izvrstnim „fažolom“ župljane i hodočasnike počastio je Planinarski dom „Hajdova hiža“ iz Delnica, a vrijedne kuželjske domaćice i gošće ispekle su slatke i slane delicije.

Bakar

MARGARETINA

Grad Bakar proslavio je 13. srpnja blagdan svoje nebeske zaštitnice svete Margarete. Središnje misno slavlje predvodio je riječki nadbiskup Mate Uzinić u koncelebraciji s trsatskim gvardijanom fra Krunoslavom Kocijanom, Markom Šarićem župnikom na Hreljinu i župnikom domaćinom Nikicom Jurićem.

Ovogodišnje slavlje je imalo posebnost da je na njemu prvi put bio prisutan nadbiskup Uzinić, ali i posljednji put kao župnik Nikica Jurić koji odlazi nakon sedam go-

dina služenja. Tom prigodom su im uručeni darovi i riječi zahvale bakarskog gradonačelnika Tomislava Klarića.

Posebnost blagdana sv. Margarete u Bakru je i relikvija Svetičine ruke koja se časti. U proslavi su sudjelovali i članovi Gradske straže Bakar 1848, udruga Bakarska gospoda i Bakarska žena koji su svojim odorama i nošnjama iskazali poštovanje prema vjeri i tradiciji svoga grada uz prisustvo drugih povijesnih postrojbi u procesiji koja je prošla središtem grada.

K. I.

Cernik

SV. BARTOL APOSTOL

Župljani i mještani Cernika u Bakarskom dekanatu u subotu 24. kolovoza proslavili su blagdan svog zaštitnika sv. Bartola apostola. Prijepodnevu misu predvodio je mladomisnik Alen Markić, a poslijepodnevu u 18 sati umirovljeni dugogodišnji cernički župnik Pero Zeba, koji je ove godine obilježio svoj zlatni jubilej, pedesetu obljetnicu misništva, najprije u svom rodnom mjestu Bijelo Brdo, a ovih dana u Klani i Cerniku, gdje je najviše godina obavljao svoju pastirsku službu. Suslavili su župnik Cernika Domagoj Duvnjak

i svećenici iz Rijeke i Bakarskog dekanata.

Radost susreta župljana Cernika i njihova gotovo dvadeset godina dragog i nezaboravnog župnika bila je obostrana. Mons. Zeba lijepo ih je pozdravio, nekima se propovijedajući obraćao imenima, a govorio je o Istini, jer Isus je rekao: Istina će vas osloboditi.”

Misno slavlje pjesmom je pratio župni zbor, a župnik Duvnjak u ime župljana mons. Zebi uručio je domaće grobničke delicije.

G. F.

Ličko polje

SVETKOVINA UZNESENJA U SVETIŠTU MB SNJEŽNE

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije proslavljena je 15. kolovoza u Svetištu Majke Božje Snježne u Ličkom polju. Uoči proslave župnik Fužina i Liča Robert Riemann potaknuo je na župnim mrežnim stranicama župljane da, slijedeći poticaje svoga srca, odoberu taj dan pohoditi neko marijansko proštenišće i nastojati se susresti s našom nebeskom Majkom. One koji će ostati u Liču i Fužinama potaknuo je da se priključe proslavi svetkovine Velike Gospe u Ličkom polju.

Na svetkovinu Velike Gospe u ovom goranskom marijanskom

svetištu okupio se lijep broj hodočasnika i Marijinih štovatelja, a župnik je predvodio i prijepodnevo i popodnevo slavlje. U propovijedima je govorio o smislu života i susretu s rastankom s ovim svijetom.

Zaključujući, istaknuo je da svi možemo biti blagoslov jedni drugima i trebamo zahvaljivati jedni na drugima.

Propovijed je zaključio pitanjem koje je uputio na promišljanje vjernicima: Kada ste zadnji put blagoslovili nekoga i kada ste na nekome Bogu zahvalili?

Opatija

SVETI JAKOV I DAN GRADA

Opatija je 25. srpnja proslavila svog zaštitnika sv. Jakova te ujedno i Dan grada. Uprava grada organizirala je bogat zabavni program svjetovnih događanja, ali vrhunac proslave bila je misa koju je predvodio Josip Pende. Nakon mise brojni su svećenici, vjernici, župljani, ali i turisti, sudjelovali u tradicionalnoj procesiji središtem grada.

„Vrijedimo onoliko koliko vrijedimo u Božjim očima“, poručio je Pende u propovijedi. Govoreći o svetcu zaštitniku istaknuo je Jakovljevu sumnju u samoga sebe, odnosno težnju da bude na prvom mjestu. Usporedio je tu te-

žnju, koja je svojstvena mnogima, s kompleksom manje vrijednosti, nesigurnosti. „Odnos s Bogom oslobađa od kompleksa manje vrijednosti“, zaključio je Pende. Ponudio je i svojevrsni recept za liječenje vlastitog ega: upoznavati Božju ljubav, biti spreman prihvatiti i poniženja te služiti drugima.

Uoči blagdana župnik p. Mirko Vukoja vjernicima je ponudio i mise trodnevnicice za duhovnu pripremu proslave te zahvalio svima koji su sudjelovali u pripremi blagdanskog slavlja, subraći isovcima u Opatiji i brojnim svećenicima Opatijskog dekanata koji su sudjelovali u slavlju.

Volosko

SV. ANA

Župa sv. Ane u Voloskom 26. srpnja proslavila je svoju zaštitnicu misnim slavljem koje je predvodio Josip Pende. U propovijedi se nadahnio riječima pape Franje koji je ustanovio Svjetski dan baka i djedova i starijih osoba, koji se slavi 4. nedjelje u srpnju, odnosno u nedjelju prije ili poslije svetkovine sv. Joakima i Ane. „Oni su Isusovi djed i baka pa time i naši djed i baka“, rekao je Pende. Nasljedujući Papine riječi, pozvao je

na savez starih i mladih. „Starije osobe posjeduju mudrost i iskustvo, a mlade karakterizira snaga i poletnost. Kada bi ujedinili te karakteristike dobili bi jednu vrijednost koja nedostaje današnjem društvu.“

Kao priprema za proslavu blagdana u župi se slavila trodnevnicica, a mise su predvodili mladomisnici Riječke nadbiskupije Dalibor Peričić, Apolinar Barbiš i Kristijan Pandl.

Gornja Vežica

PROSLAVA SV. ANE: HVALA TEBI, ŽENO

Srijemski biskup Fabijan Svalina predvodio je 26. srpnja središnje misno slavlje u Župi sv. Ane na Gornjoj Vežici kojom je proslavljena zaštitnica župe. Uz župnika Marka Gregića i brojne svećenike gradskih župa, najmlađu župnu crkvu u Rijeci ispunili su vjernici ove gusto naseljene gradske četvrti.

Biskup Svalina rekao je kako pobožnost sv. Ani izražava štovanje prema ženi i majci. „Crkva je htjela ustanovom ovog blagdana počastiti bezbrojne neznane junakinje naših kuća, Crkve i društva.“ U propovijedi je istaknuo ulogu majke u odgoju djece te podsjetio da se, nažalost, ni danas uloga žene i majke ponekad ne cijeni dovoljno, kako u društvu tako i unutar same obitelji.

Križišće i Šmrika

BDM KRALJICA

Župe Križišće i Šmrika 22. kolovoza proslavile su spomendan BDM Kraljice. Lijep broj vjernika sudjelovao je u procesiji koja je započela od crkve Srca Isusova na Križišću, gdje je župnik blagoslovio novi kip Gospe Kraljice. Zatim u procesiji, moleći slavna otajstva krunice, stalo se kod kapele sv. Antuna Padovanskog gdje su okrijepu ponudili domaći župljani. Drugo stajanje bilo je kod kapele Sv. Križa, a po dolasku u crkvu Sv. Trojice okađen je oltar i svečano otkriven reljef Krunjenja Marijina na glavnom oltaru, koji

se nalazi iza oltarne slike, uz pjevanje Veliča.

Na kraju je služena misa u čast Gospe Kraljice koju su pjevali zajedno dolanski i šmrički zbor, a nakon misnog slavlja upriličeno je druženje ispred crkve Sv. Trojice. Župnik Goran Žan Lebović Casalonga zahvaljuje svima koji su se na bilo koji način uključili u organizaciju proslave blagdana BDM Kraljice, a posebno i g. Ivici i Vinku na izradi čivera za nošenje kipa kojim se mogao ponijeti novi kip do crkve Sv. Trojice.

Gospodar gospodara

Piše: Daria Ljevar

Bog ne straši. Niti jedan njegov postupak, niti jedna riječ nema cilj utjerati čovjeku strah u kosti. Strah, osim što blokira, i razdvaja. Kad se bojim, ne znam što je istina i tada sve što čujem postaje moja istina, a sve je to miljama daleko od Božje istine.

Jednom sam, po zadatku, razmatrala nasumice otvoren evanđeoski tekst. Prispodobu o budnim slugama! Zastala sam razmišljajući o tome što sam pogrešno učinila. Bilo me strah ući u tekst jer, vjerujem da znate, on završava tako da jedan sluga dobije mnogo udaraca jer iako je znao kako treba živjeti, odlučio je živjeti suprotno. Ipak, naučila sam da Riječ treba slušati onako kako mi je Bog želi reći, a ne kako mi je moje slabosti, rane i strahovi serviraju.

Dugo sam čitala iste retke ne bih li otkrila nešto novo jer Božja riječ uvijek je svježja. Nakon nekog vremena shvatila sam da Isus govori neka budemo pripravnici kako bismo mogli otvoriti gospodarima čim pokuca na vrata. Postalo mi je jasno da nisam ništa pogrešno učinila i da ova, kao i mnoge druge prispodobice o svadbi, gozbi, ulju, zaručniku i svjetiljkama, želi pokazati ljepotu vjernosti, ljubavi i ustrajnosti. Koliko volim nekoga ako sam spremna čekati ga unatoč umoru. Koliko volim nekoga ako sam spremna prijeći tisuće kilometara da bih provela vrijeme s njim. Bez obzira na udaljenost i žrtvu, znam da me čeka, da mi se raduje, da mi je vjeran. Takav je naš Bog.

Na kraju razmatranja, kao zahvalu, zapisala sam ovu molitvu: „Daj da ne budem ni dobra ni bolja, nego samo da ti uvijek otvorim čim pokucaš.“ Ne moraš biti najbolji da bi zaslužio nagradu, ona ti već pripada po veličini Boga kojeg smiješ zvati svojim Ocem. Budi vjeran onakav kakav jesi, na mjestu gdje prebivaš. Po vjernosti procvjetat će pustinje i poteći živi izvori u tvom životu.

XX. GENERALNI KAPITUL DRUŽBE SESTARA PRESVETOG SRCA ISUSOVA

U Kući utemeljenja Družbe sestara Presvetog Srca Isusova u Rijeci od 6. do 14. srpnja slavljen je XX. Generalni kapitul Družbe. Poslije proslave Dana Družbe, kada je obilježena 125. obljetnica utemeljenja i duhovne obnove koju je vodio krčki biskup mons. Ivica Petanjak, u utorak 9. srpnja svetom misom koju je slavio riječki nadbiskup Mate Uzinić u koncelebraciji fra Jure Šarčevića, OFM Cap., započeo je radni dio XX. Generalnog kapitula. U zajedničkom razlučivanju, promišljanjima, osvrtima i pogledima prema budućnosti sestre su u otvorenosti oslušivale poticaje Duha Svetoga.

U izbornom dijelu 13. srpnja za sljedeće šestogodište izabrana je Vrhovna uprava: vrhovna predstojnica s. Dobroslava Mlakić, zamjenica i prva savjetnica i vrhovna ekonomica s. Lidija Turić, druga savjetnica s. Silvana Fužinato, treća savjetnica s. Kristina Tunić, četvrta savjetnica s. Marijana Mohorić i vrhovna tajnica s. Felicita Špehar.

JUBILEJI SESTARA MILOSRDNICA

Jubileji redovničkog zavjetovanja sestara milosrdnica Provincije Majke Dobrog Savjeta – Rijeka proslavljeni su na blagdan Uznesenja Marijina. Visoki 80. jubilej proslavila je s. M. Roza Tripar, 60. s. M. Antonija Vidović i 50. sestre Emanuela Rakocija i M. Suzana Samardžić. Svečano euharistijsko slavlje u kapeli svetog Josipa, pri samostanu Majke Dobrog Savjeta u Rijeci, predvodio je p. Anto Guberac, SDB. Čestitamo sestrama i neka ih prati zagovor utemeljitelja zajednice sv. Vinka Paulskoga.

STRUČNI SKUP RAVNATELJA KATOLIČKIH ŠKOLA

U organizaciji Nacionalnog ureda za katoličke škole održan je u Rijeci trodnevni Stručni skup ravnatelja katoličkih osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj. Domaćin je bila Riječka nadbiskupija i Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“.

Predstojnik Nacionalnog ureda HBK-a za katoličke škole u RH Ivica Žuljević u prostorima Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“ pozvao je na čuvanje i jačanje identiteta katoličkih škola, s ciljem da škole po svojoj odgojnoj i kršćanskoj dimenziji budu prepoznatljive u društvu.

Potom je Mario Gerić, nadbiskupijski vikar za pastoral, u kratkim crtama ravnateljima predstavio Papinu Bulu proglašenja Jubilarne godine 2025. pod nazivom „Spes non confundit“ (Nada ne razočarava). Poručio je kako Papa poziva vjernike

da tijekom Svete godine promišljaju o toj bogoslovskoj kreposti, koja je jedan od lijekova koja se danas čovjeku i čovječanstvu može ponuditi.

Nakon predavanja nastavljen je radni dio sjednice u kojem je Tomislav Buntak, tajnik Nacionalnog ureda, u kratkim crtama podsjetio na događanja tijekom nastavne i školske godine 2023./2024. Također je prisutne upoznao s projektima Nacionalnog ureda te su dogovoreni termini zajedničkih događanja u novoj školskoj godini 2024./2025. i određene su škole koje će tijekom navedene školske godine biti domaćini pojedinih skupova i smotri. Predloženo je da ravnatelji katoličkih škola u Godini jubileja hodočaste u Rim te da posjete osnovne i srednje škole u Italiji i razmjene iskustva.

Vrlo topao prvi rujanski dan nije spriječio lijep broj vjernika albanske nacionalne manjine da dođu na misno slavlje u crkvu sv. Ivana Krstitelja na Škurinjama na kojem je riječki nadbiskup Mate Uzinić u službu dušobrižnika albanske zajednice uveo svećenika Prizrensko-prištinske biskupije Alberta Jakaja. U ovoj će župi Jakaj boraviti kao sužupnik uz župnika Ivana Nikolića te svoj pastoralni rad usmjeriti na rad s vjernicima albanske nacionalne manjine kojih je, prema Jakajevim riječima, oko 1500 u Riječkoj nadbiskupiji. Mise na albanskom jeziku slavit će se svake nedjelje u 11:30 sati.

Stavljajući osnivanje albanske katoličke misije u Riječkoj nadbiskupiji u kontekst liturgijskih čitanja toga dana nadbiskup je izdvojio poruku ponosa jednog naroda. „Izraelci su bili veoma ponosni što su bili izabrani Božji narod”, rekao je te naglasio da to isto pripada danas i svakom drugom narodu.

„Ono što vas i nas čini ponosnima također je pripadnost Katoličkoj Crkvi koja nadilazi nacionalne okvire. Ova dva ponosa, nacionalni (koji nam je različit) i vjernički (koji nam je zajednički), nas ne smiju uzoholiti. I jedno i drugo dar je Božji. Sve nam je darovano. Vjera, kultura... nije to plod naših zasluga. Sve nam je Bog darovao i zato pred tom činjenicom moramo biti ponizni i skromni. To što smo ponosni na svoj narod, ne smije umanjivati poštivanje drugih i to je također razlog zašto za vas ovdje ima mjesta i treba biti mjesta, istaknuo je nadbiskup. Vjernike je potaknuo da, prihvaćajući taj dar koji nam je Boga darovao, pretvorimo sebe u dar. U našoj darovanosti mora biti mjesta za sve, da ovo što imamo i čime se ponosimo, ono s čime smo obdareni, katolička vjera i pripadnost narodu bude nešto s čime ćemo ići ussret drugome.

Albert Jakaj, dušobrižnik albanske zajednice u Rijeci

O tome govori i današnji evanđeoski ulomak. „Isus poručuje da nečistoća ne dolazi od drugih, da nisu stranci oni koji onečišćuju, da to nisu oni koji drugačije govore, koji se drugačije mole, oni koji pripadaju drugoj kulturi i govore drugim jezikom. Nisu oni ti koji nas onečišćuju, nego sva nečistoća i zlo izlaze iz ljudskog srca. U ljudskom srcu procesuiramo i pročišćavamo naše odnose, naše ponašanje, i u njemu biramo dobro ili zlo. Ako smo izabrali zlo, tada iz našeg srca izlazi zlo. Zato Isus nudi drugačiji način ‘pranja ruku’.”

Mislim da danas u Rijeci činimo da, iako smo ponosni na svoje, stvaramo prostor za drugoga. Ovdje to radimo na kulturnom, jezičnom i nacionalnom planu, ali to se treba dogoditi i na druge načine. U Crkvi i društvu trebali bismo

biti svi jednaki. Svi smo pozvani ići ussret drugima donoseći svoje i time obožavati druge, ali i čistiti sebe kako bi iz našeg srca izlazilo samo dobro, poručio je nadbiskup.

Prigodnim riječima albanskim vjernicima obratio se na albanskom jeziku njihov dušobrižnik kojemu je dobrodošlicu poželio i prigodan dar uručio župnik Ivan Nikolić. Okupljene je pozvao na suradnju i zajedništvo kazavši da je ovo sada i njihova župa te će moći sudjelovati u programima koje organizira, kao i organizirati svoje. Najavio je proslavu blagdana Majke Terezije, zaštitnice albanske katoličke misije, koja će biti u četvrtak 5. rujna. Misa će se služiti u 18 sati.

Osnivanje Albanske katoličke misije u Riječkoj nadbiskupiji svojim dolaskom podržali su ambasador Kosova u Hrvatskoj Martin Berishaj, počasni konzul u RH Bashkim Enesi, posebna savjetnica za Zapadni Balkan u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova Ermina Lekaj Prljaskaj, koji su se prisutnima obratili prigodnim govorom te drugi uvaženi gosti.

Ambasador je istaknuo da osnivanje ove katoličke misije predstavlja više od vjerskog simbola – ono je znak raspoznavanja i prihvaćanja albanske zajednice u hrvatskom društvu. Albanci u Hrvatskoj, a posebno katolici, često su suočeni s izazovima očuvanja svoga jezika, vjere i kulturnog identiteta. Ova misija pružit će priliku za njegovanje tih vrijednosti na jednome mjestu, rekao je između ostaloga Berishaj zahvalivši Riječkoj nadbiskupiji, nadbiskupu i župniku. „Kroz zajedničke aktivnosti, molitvu i druženje nadamo se da ćemo izgraditi snažniji osjećaj zajedništva, ne samo među nama, već i sa svim narodima koji dijele ovu prelijepu zemlju”, poručio je ambasador Kosova.

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE

U Domu pastoralnih susreta u Lovranu od 26. do 29. kolovoza održane su duhovne vježbe za svećenike Riječke nadbiskupije pod vodstvom s. Silvane Fužinato, profesorice biblijske teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu i Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu. Zajedno sa svećenicima na duhovnim je vježbama bio i riječki nadbiskup Mate Uzinić.

‘Upoznati samoga sebe pred Drugim/drugim’ bila je misao vodilja duhovnih vježbi u kojima je s. Silvana pozvala sudionike na odlazak u pustinju vlastitoga srca kako bi u njoj u osobnom susretu sa samim sobom i s Bogom obnovili svoj poziv i svoje poslanje.

Spoznati samoga sebe nužno je za autentično življenje i svjedočenje ljubavi prema Bogu i bližnjemu, posebice prema onima koje Isus naziva blaženima i svojom najmanjom braćom i sestrama, onima na čijem je licu Raspeti utisnuo obrise svojega lica. U tom svjetlu ključno je pitanje: Za koga živim? Kome darujem svoj život? U svojoj smrti na križu Isus nam je objavio smisao života: živjeti za Nekoga/nekoga u ljubavi i iz ljubavi koja jedina ima snagu podariti smisao svakoj patnji, samoći, napuštenosti... u svijesti da samo ljubav ima snagu preobraziti tamu u svjetlu kraj u novi početak, smrt u život.

METROPOLITANSKI PASTORALNI INSTITUT U RIJECI

Slaviše Vajnera Čiče 2
51 000 RIJEKA

U tijeku su upisi na seminare Metropolitanskog pastoralnog instituta u Rijeci. U ovoj akademskoj godini nude se sljedeći seminari:

1. Seminar za teološku kulturu laika
2. Teološko-katehetski seminar za pastoralne suradnike i župne animatore
3. Seminar trajnog upoznavanja Biblije
4. Lactio liturgica

Sve informacije mogu se dobiti na broj telefona: 091 1984 984
mpi@ri-nadbiskupija.hr
www.mpi-ri.com

Velikan po službi, uzor u skromnosti

100. obljetnica rođenja nadbiskupa Josipa Uhača

Riječki nadbiskup Mate Uzinić ove je zime prilikom otkrivanja spomenobilježja istaknuo: „Uhačeva veličina ne proizlazi prvenstveno iz visokih službi koje je obnašao, nego iz načina na koji ih je obnašao. Bio je jednostavan, skroman, pobožan i vjeran svećenik i biskup.”

„U službi Svete Stolice po čitavom je svijetu svjedočio evanđelje, a živio je skroman i ponizan život. Ovaj veliki sin našega kraja dao nam je tako primjer koji trebamo nasljedovati“, rekao je župnik Brseča Petar Belanić predvodeći 20. srpnja misu spomena na 100. obljetnicu rođenja nadbiskupa Josipa Uhača. Mještani Sv. Jelene kod Brseča okupili su se ispred male kapelice u Uhačevu rodnome mjestu i tako se prisjetili svog sumještanina, vatikanskog diplomata i jedne od najzaslužnijih osoba za međunarodno priznanje Hrvatske 1992. godine. Iako su ga vatikanske službe selile po cijelom svijetu, uvijek je rado navraćao u rodno mjesto, potvrdili su to svi koji ga se sjećaju i koji su ga zvali „barba Pepić“.

**U povodu 100. obljetnice
njegova rođenja
19. će listopada u
Mošćeničkoj Dragi biti
održan kolokvij na
kojemu bi trebali
sudjelovati i diplomati
s kojima je radio.**

Tako da je on jedan od velikana ovog kraja podno Učke, potvrdio je i načelnik općine Mošćenička Draga Rikardo Staraj te istaknuo da su okupljanja na ovakvim mjestima posebna.

Jedan je od najzaslužnijih za to Bernard Franković, sada umirovljeni profesor, koji je s Uhačem u rodu i često je imao priliku s njim pričati o njegovoj službi i zadaćama, posebno u vrijeme Domovinskog rata kada se svim snagama zalagao za međunarodno priznanje Hrvatske. Franković je na kraju mise podsjetio na to da je prije godinu dana obilježena 25. obljetnica Uhačeve smrti te postavljeno spomen-obilježje ispred crkve sv. Jelene. U siječnju 1998. godine pokopan je u župnoj crkvi sv. Jurja u Brseču.

Dan uoči 100. obljetnice rođenja Josipa Uhača središnji vatikanski informativni portal Vatican News objavio je 19. srpnja, tekst o njegovu životu i djelovanju na temelju razgovora novinara Alessandra Di Bussola s povjesničarem Markom Medvedom.

Uhač je bio nuncij u Njemačkoj od 1984. do 1991. godine, a u lipnju 1991. Ivan Pavao II. imenovao ga je tajnikom Kongregacije za evangelizaciju naroda. Tu je ostao do svoje smrti. Nadležnost Kongregacije tada se proširila na gotovo cijelu Afriku, Aziju, Oceaniju, uključujući Australiju, dio Latinske Amerike, kao i Bosnu i Hercegovinu. „Danas znamo“ – kaže Medved za Vatican News – „da je Uhač iz palače na Piazzii di Spagna odigrao važnu i nedovoljno dokumentiranu ulogu u diplomatskom priznanju Slovenije i Hrvatske, kada su na čelu vatikanske diplomacije bili Jean Luis Touran i kardinal Angelo Sodano kao državni tajnik.“

Zahvaljujući i njegovu diplomatskom radu, u siječnju 1992., nakon nekoliko mjeseci rata u Hrvatskoj, postignut je prekid vatre. Kada je 1993. godine, nakon početka diplomatskih odnosa između Svete Stolice i Hrvatske, otvorena Apostolska nuncijatura u Zagrebu, Uhaču je pripala čast da je svečano otvorio, kao predstavnik pape Ivana Pavla II.

Rat se u međuvremenu proširio i po susjednoj Bosni i Hercegovini, državi za čiju je Crkvu tada bila nadležna Kongregacija za evangelizaciju naroda s Uhačem na čelu. Sveta Stolica bila je tako u mogućnosti preko nadbiskupa Uhača intenzivno materijalno i duhovno pomagati žrtvama sukoba i mjesnoj Crkvi, kao i zauzeti se za zaštitu jedinstva zemlje pred prijetnjama raspada i podjele njezina teritorija.

